

ऐक्यं बलं समाजस्य तद्भावे स दुर्बलः, तस्मात् ऐक्यं प्रशंसन्ति वृढं राष्ट्रं धर्मश्च हितैषिणः!

मातृभूमी

विनामूल्य इ-मासिक

Indian Space
Research Organization

१४ जून २००९ ज्येष्ठ कृष्ण ६ शके १९३१ अंक - ६

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णु
गुरुर्देवी महेश्वरा!
गुरुः साक्षात् परब्रह्म
तस्मै श्री गुरवे नमः!

सार्थं श्रीमद्भगवत्गीता!

अनुक्रमणिका

१	मनोगत (मग ते कुणासाठी मेले?)		२
२	श्रीमदभगवद्गीता पाठ		६
३	वेदांतील ज्ञान आणि आपले अज्ञान	कु.अन्जोर दीक्षित / श्रीकांत पाटील	७
४	भगवंताचे जया लाभले चिरविजयी वरदान	द्वारा:सुमित सोनावणे	१२
५	An Appeal from a lawyer		१३
६	Indian Space Research Organisation (ISRO)	निर्मल ननावरे	१४
७	Vat Purnimaa Festival	आनंद शास्त्री	१९
८	साद देती गिरिशिखरे	अभिजीत बापट	२१
९	भारतीय मुस्लिमांचा वंदे मातरमला विरोध का?	विनोद गोरे	२६
१०	स्वामी विवेकानंदांचे विचारधन	ओंकार कुलकर्णी	२९
११	गुरुपौर्णिमा आणि गुरुतत्व	समीर कुरुंदकर	३२
१२	प्राचीन भारतीय विज्ञानाचा मागोवा	दत्ता नाईकवडे	३९
१३	A truth about Maya	अजय कुलकर्णी	४२
१४	Good Morning OR Namaskar	चंचल मालवीय	४५
१५	दिनविशेष		

महोवात!

मग ते कुणासाठी मेले ?

या महिन्यात अचानक बातम्या येऊ लागल्या की ऑस्ट्रेलिया मध्ये भारतीय विद्यार्थ्यांवर हल्ले.एका पाठोपाठ एक बातम्यांची रीघ लागली. कोणाला रस्त्यात अडवून लुटले , कोणाला भोसकले , तर कोणाला बेदम चोप देण्यात आला.कोणा टॅक्सीचालकाला त्याचे बेशुद्ध पडेपर्यंत मारण्यात आले.तो टॅक्सीचालक भारतात येउन सांगू लागला की भारतीय विद्यार्थ्यांनो ऑस्ट्रेलियाला जाऊ नका.एका महिन्यात सुमारे २० हल्ले भारतीयांवर झाले.कोणावर पेट्रोल बॉम्बही टाकण्यात आले.काही दिवसांपूर्वी पर्यंत स्थलांतरितांना स्वर्ग वाटणारा हा देश एकाएकी इतका स्फोटक कसा बनला ? बरं स्फोटक बनला तर त्यासाठी आपल्या भारतीय सरकारने काय केले ? त्या स्थलांतरितांच्या संरक्षणाबाबत काय भूमिका आपल्या धर्मनिरपेक्ष म्हणवून घेणा-या सरकारने घेतली तर आपले महान नूतन केंद्रिय परराष्ट्रमंत्री एस एम कृष्णा म्हणतात की भारतीय विद्यार्थ्यांनी अश्या हल्ल्यांकडे दुर्लक्ष्य करुन अभ्यासाकडे लक्ष्य दिले पाहिजे ! हे सांगायला परराष्ट्रमंत्री कशाला पाहिजेत ? भारतीय विद्यार्थ्यांवर हल्ला झाला तर भारतीय दूतावासाने त्यात काळजीपूर्वक पहायला नको ?की ती गो-या लोकांची खिश्चन राजवट आहे म्हणून मर्यादा येत आहेत ? याउलट भेदभावाचा एक उत्तम नमुना म्हणजे जुलै २००७ मध्ये ऑस्ट्रेलिया मध्येच डॉ.महम्मद हनीफ़ या बेंगुळुरुस्थित तरुणाला ब्रिटनमधील बॉम्बस्फोटाबद्दल अटक केली होती तेव्हा आपले प्रत्यक्ष प्रधानमंत्री मनमोहनसिंह त्याला सोडवेपर्यंत जातीने संपर्क ठेऊन होते.मग आत्ताच ही संवेदनशीलता कोठे गेली ? टाईम्स ऑफ़ इंडिया सारख्या भारतीय वृत्तपत्रातही "हा रेसिझम नाही , उलट भारतीयांचीच कशी चूक आहे.त्यांनी घड्याळे,आयपोड,लॅपटॉप सारख्या वस्तू कश्या टाळल्या पाहिजेत, संस्कृतीमधील फ़रक विचारात कसा घेतला पाहिजे वगैरे समान छापाची आणि सुराची पत्रे आणि लेख छापून आणायला सुरुवात केली आहे." त्यांनी हीच संवेदनशीलता भारतात धर्मांतरे घडवून आणायला येणा-या ऑस्ट्रेलियन मिशन-यांबद्दल कुठे जाते ? इथल्या संस्कृतीची पाळेमुळे उखडून स्वतःची संस्कृती लादणा-या या मिशनरी लोकांना का नाही या लोकांनी हे संस्कृतीच्या फ़रकाचे धडे दिले ? ही परिस्थिती केवळ ऑस्ट्रेलियामध्येच आहे की जगात अन्य देशांमध्येही आहे ? ऑस्ट्रेलियात घडणा-या घटना ह्या काही एका महिन्याच्या नाहीत , गेली कित्येक वर्षे हे हल्ले सुरु आहेत.फ़क्त ऑस्ट्रेलियातच नाही तर जगभरात, मग ते १९८० च्या दशकातील अमेरिकेमधील "डॉट बस्टर्स" म्हणजे कपाळाला टिकली दिसली,गंध दिसले की करा

हल्ला,किंवा कॅनडातील क्युबे प्रांतात होत असलेले भारतीयांवरील हल्ले असोत की मॉरिशस-फ्रिजी मधील हल्ले , मलेशियातील ठरवून केलेले हिंदूंवरील हल्ले इतकेच काय पण युरोप आणि ब्रिटनमधील "करी बॅशिंग" म्हणजेच भारतीय व्यक्तींवरील हल्ले, आफ्रिकेमधील केनिया,युगांडा,टांझानिया,दक्षिण आफ्रिकेतील भारतीय वंशाच्या लोकांवरील हल्ले आपल्याला एक सावधानतेचा इशाराच देत आहेत.तुम्ही स्थलांतरित झालात , तिथले नागरिकत्व जरी मिळवलेत तरी तुम्ही त्या देशात परके आहात,दुय्यम नागरिकच आहात. तुमचा मूळ देश "भारत"च आहे.(तुम्हाल तो जरी वाटला नाही तरी). आज वैयक्तिक उत्कर्षासाठी जरी हा देश, आपली मातृभूमी जरी तुम्ही सोडून जात असाल तरी भावी पिढ्यांची आणि इथली नाळ तुटून देवू नका.उद्या अशी परिस्थिती येउ नये की आज संधी आहे तेंव्हा देशात राहूनच परिस्थितीत चांगला बदल घडवून आणण्यापेक्षा देशाबाहेर स्थलांतरीत होणे तुम्ही पत्करलेत, पण २५-३० वर्षांनंतर भारतात येणा-या बांगलादेशी, सुदानी,पाकिस्तानी स्थलांतरितांनी (आणि धर्मांतरितांनी) हा तुमचा देशच तुमचा ठेवला नाही,तुमची संकृतीच तुमची ठेवली नाही.तुम्हाला इथेही परके करून टाकले तर ?.....

काही वर्षांपूर्वी मी कामानिमित्त परदेशात निघालो होतो.तेंव्हा मुंबई विमानतळावर एका २५-२६ वर्षाच्या उमद्या इंजिनियरची गांठ पडली.बोलता बोलता समजले की त्याने पदव्युत्तर शिक्षण घेतल्या नंतर तिथेच काम करत स्थायिक व्हायचे ठरविले आहे. त्याने त्या देशाच्या नागरिकत्वासाठी अर्ज केला आहे आणि आपल्या वयस्कर आईला भेटायला तो भारतात आला होता.पुन्हा कधी येईल याची शाश्वती नाही , किंबहुना परत या देशात यायची त्याची इच्छाच नाही.इतकेच नव्हे तर पुढच्या पिढ्यांनाही तो या देशापासून दूर ठेवणार होता.मला ऐकून धक्काच बसला. पण त्याची बाजूही समजावी म्हणून मी त्याला कारणे विचारली. तो उद्देगाने म्हणाला"कंटाळा आला या देशात राहून.काय आहे इथे ? बेकारी,गरीबी,दारिद्र्य ! बघावे तिकडे खेटून चालणारी माणसेच माणसे रस्त्यावर,लोकलमध्ये,बसमध्ये ते भिकारी ,त्या झोपडपट्ट्या , ती घाण ते दुटप्पी राजकारणी, भ्रष्टाचारी नोकरशाही,जाणीवा बोथट झालेले प्रशासन,...गँगवॉर मधून रस्त्यावर पडणारे खून, बकाल पणा ,साधे ट्रॅफिक नियम पाळण्याचे भान नाही मनासारखे शिक्षण घेता आले तरी भरून पावले अशी परिस्थिती..... कंटाळा आला आता या सगळ्याचा नको तो देश आणि नको ते देशबांधव !"

मी म्हटले " मग तुम्ही ज्या देशात कायमचे जाता आहात तिथे कोणतेच प्रश्न नसतील का ? "

तो म्हणाला "असतीलही पण आता इथे नकोसे झाले आहे... निदान स्वतःसाठी,कुटुंबासाठी चांगले जीवन तरी मिळेल.ह्यातून कायमची मुक्तता तरी होईल ! आणि आजवर काय केले आहे या देशाने माझ्यासाठी, म्हणून मी ह्या देशाचा विचार करू ? "

त्याचा शेवटचा प्रश्न मला अंतर्मुख करून गेला.

मी काहीच बोलत नाही हे पाहून अस्वस्थपणे त्याने विचारले " काय झाले तुम्हाला ! चुकीचे का करतो आहे मी ? "

मी म्हटले " नाही तुम्ही काहीच चुकीचे करत नाही आहात ! स्वतःचा आणि स्वतःच्या कुटुंबाचा विचार करणे यात काहीच गैर नाही.उलट तुमची वैयक्तिक प्रगती होणे म्हणजे या देशाची परिस्थिती सुधारण्यासारखेच आहे. या मातृभूमीला तुम्ही निःसंशय कौतुकास्पद आहात. पण पुन्हा कधीही परत न येण्यासाठी हा देश ही तुमची मातृभूमी सोडून जाणे याचा मी विचार करत होतो.

मला आठवतात ते ह्या देशाच्या पारतंत्र्यातून मुक्ततेसाठी झगडलेले लोक. ना जातिचे ना पातिचे पण ह्या आपल्या देशबांधवांसाठी, त्यांच्या मुक्ततेसाठी हाल-अपेष्टा भोगणारे ,प्रसंगी प्राणार्पण करणारे ज्ञात-अज्ञात देशभक्त !! त्यांच्या साठी तरी या देशाने,ह्या मातीने, ह्या त्यांच्या देशबांधवांनी काय केले होते ?

आद्यक्रांतिकारक उमाजी नाईक आणि वासुदेव बळवंत फ़डके द-या खो-यात वणवण भटकत,सरकारी खजिने लुटत इंग्रज सरकारला हैराण करत आपल्या परीने स्वातंत्र्ययुद्ध लढणारे हे दोघे. वासुदेव बळवंत अखेर फ़ितुरीमुळे देवळात झोपलेले इंग्रजांच्या हातात सापडले.त्यांना एडन इथे हलवून प्रचंड छळ करण्यात आला, त्यातच उपाशी ठेवले त्यात क्षयाने त्यांचा मृत्यु झाला.त्यांचे त्यावेळी वय होते ३८ वर्षे.त्यांच्यासाठी या देशाने काय केले होते ?

पुण्यात प्लेगच्या साथीत अत्याचार केले म्हणून रँड या ब्रिटीश अधिका-याला यमसदनी धाडणारे चाफ़ेकर बंधू , त्यांच्या घरातील वृद्ध वडिल सोडले तर सगळेच हसत हसत फ़ासावर लटकले.त्यांच्या मरणावर अश्रू ढाळणारे सावरकर अवघे १४ वर्षाचे होते.फ़्रांसच्या किना-यावर बसून "ने मजसी ने परत मातृभूमीला , सागरा प्राण तळमळला " हे उत्कट

काव्य लिहिणारे किंवा "तुजसाठी मरण हे जनन , तुजविण जनन हे मरण " असे म्हणणारे सावरकर दोन जन्मठेपींच्या शिक्षांना , तिथल्या कोलू ओढण्यासारख्या शिक्षांना सामोरे गेले.त्यांच्या साठी या देशाने काय केले होते ?

लॉर्ड कर्झन याने बंगालची, मातृभूमीची फ़ाळणी केल्यामुळे दुखावून जाऊन जे आंदोलन भडकले त्यातील आंदोलकांना सरसकट जन्मठेप,फ़ाशी सुनावणा-या न्यायाधीश किंगजफ़ोर्ड याच्यावर बॉम्ब फ़ेकणा-या खुदीराम बोस आणि प्रफ़ुल्लकुमार चाकी (चक्रवर्ती) ही तर अवघी १८-१९ वर्षांची मुले होती.फ़ासावर लटकणा-या खुदीराम बोस साठी या देशाने असे काय उपकार केले होते की त्याने या धगधगत्या यज्ञात आपणहून उडी घेतली ?

रामसिंह कुका आणि मृत्यूला कवटाळणारा त्यांचा अवघा १३ वर्षाचा मुलगा बिशनसिंग, भगतसिंग,राजगुरु,सुखदेव,अनंत कान्हेरे , मदनलाल धिंग्रा ही तरुण कोवळी मुले आणि सरकारी मानमरातब,ऐशोआरामावर लाथ मारून सुभाषबाबूंप्रमाणे स्वतःला स्वातंत्र्यालढ्यात झोकून देणारे अनेक ज्ञात अज्ञात सत्याग्रही यांच्या साठी तरी ह्या देशाने , त्यांच्या देशबांधवांनी काय केले होते ? मग ते कुणासाठी मेले ?

आपली मातृभूमी परकिय जोखडापासून मुक्त व्हावी , आपले देशबांधवांची सुखी स्वप्ने साकार व्हावीत म्हणून त्यांनी केलेल्या त्यागाची हीच का परिणीती ? हीच का त्यांच्या त्यागाची आपण केलेली किंमत ?

यातल्या आणि अश्या असंख्य वीरांपैकी प्रत्येकाला स्वतःचे सुखी स्वप्न रंगविण्याचा अधिकार होता.पण त्यांनी कसल्याही मानमरातब,मानधनाची, पोचपावतीची अपेक्षा न ठेवता आपले प्राण या देशासाठी अर्पिले.

"नाही चिरा नाही पणती " अश्या अवस्थेत असणा-या या शूरांची किमान अपेक्षा होती की माझा देश स्वतंत्र व्हावा , बलाढ्य व्हावा , सक्षम व्हावा.

मी जरी आज माझ्या संसारावर तुळशीपत्र , निखारे ठेवले असतील तरी उद्या माझ्या देशबांधवांच्या घरातून सोन्याचा धूर निघेल.मग अश्या महानुभावांना आपण देश कायमचा सोडून देऊन , प्रश्नांपासून दूर पळून, पलायनवादाने श्रद्धांजली वाहणार आहोत का ? आपल्या मातृभूमीपुढे आ वासून उभ्या राहिलेल्या प्रश्नांना मग उत्तर कोण शोधणार ? त्यांच्या त्यागाचे मोल काय ? मग ते कोणासाठी मेले ? तुमच्या आमच्या साठीच ना ? "

त्या तरुण मुलाच्या डोक्यात हल्लकल्लोळ सुरु झाल्याचे दिसत होते.

मी निघताना त्याला म्हणालो " तुम्ही जरूर परदेशी जा , स्वतःचा विकास करून घ्या पण ह्या आपल्या प्रिय मातृभूमीला असे अडचणीच्या काळात एकटे सोडू नका नाहीतर काही वर्षांनंतर तुम्ही म्हणालात तरी हा देश कदाचित तुमचा राहिलेला नसेल ! मातृभूमीशी असलेली तुमची नाळ तोडण्याचा निर्णय जर तुम्ही बदललात तर मला इथे माझ्या ह्या दूरध्वनीवर जरूर कळवा, मला अतिशय आनंद वाटेल."

ह्या देशात राहून आपण एकटे कसे काय ही व्यवस्था सुधारू शकणार , त्यापेक्षा या सगळ्यापासून दूर गेलेलेच बरे ह्या भावनेने पछाडलेले निराश झालेले आणि चांगल्या आयुष्याच्या शोधासाठी आपला देश कायमचा सोडणारे असे तरुण पाहिले की दुःख झाल्याशिवाय राहात नाही.जेव्हा तिथले सुगीचे दिवस संपतील तेव्हा आज जे "शेत",तुमचे स्वतःचे घर,तुमची मातृभूमी तुम्ही स्वखुशीने सोडून जात आहात ते दुसराच कोणी बळकावून बसू शकतो.या देशाचा बोस्निया / चेचेन्या होऊ नये याची काळजी आत्ताच घेतली तर भावी पिढ्या नक्कीच आनंदी होतील असे वाटते.

श्रीमद् भगवद्गीता (पाठ : तृतीयोऽध्यायः कर्मयोग)

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।

स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥

सुखाने आचरता येणा-या परधर्मापेक्षा गुणाने उणा (असेल तरी) स्वधर्मच श्रेयस्कर होय.

स्वधर्मामध्ये आलेले मरण कल्याणकारक होईल.

(परंतु) परधर्माचे आचरण घातक असते.

वेदांतील ज्ञान आणि आपले अज्ञान --कु.अंजोर दिक्षीत , अनुवाद : श्रीकांत पाटील--

आजकाल जिकडे पहावे तिकडे ज्ञानाधिष्ठित समाजाचे पेव फुटले आहे.जर जाणूनच घ्यायचे ठरविले तर लक्षात येईल की , ज्ञानाधिष्ठित समाजाची संकल्पना ही काही नवीन नाही आहे.आपल्या पवित्र मातृभूमीच्या ह्या भारतभूमीच्या प्राचीन इतिहासात या व अश्या बहुतेक संकल्पना मांडल्या गेल्या आहेत.

सर्व भारतीय भाषांची जननी असणा-या संस्कृत भाषेत प्रचंड व वैविध्यपूर्ण ज्ञान भरले आहे.विश्वातील प्रत्येक गोष्टीबाबतचे ज्ञान / गूढ / रहस्य आपल्या पुर्वजांनी संपादित करून ठेवले आहे असे म्हणले तर वावगे ठरू नये.अगदी धातुशास्त्रापासून ते खगोलशास्त्रापर्यंत , बीजगणित-भूमितीच्या क्लीष्ट संकल्पनांपासून ते प्राणीशास्त्रापर्यंत , या व अश्या अनेक शास्त्रांत मुलभूत संशोधनाचे भांडार आपल्या पुर्वजांनी फ़ार पुर्वीच लिहून ठेवले आहे.इतकेच काय आपले विविध सण , परंपरा या सुद्धा काही शास्त्रीय कारणांवर आधारित आहेत.फ़क्त त्याचीच आपल्याला जाण नाही आहे. आजकाल हिंदूधर्माच्या विविध सण व परंपरेवर काहीही माहिती न घेताच ज्यात त्यात हिंदूंना झोडपून काढण्याची प्रतिज्ञा केलेल्यानी वेदाचा अभ्यास करावा आणि मग बोलावे की खरोखरच या परंपरा चुकीच्या आहेत काय?

पुरातन काळापासून या गोष्टी फ़क्त पुस्तकी ज्ञानासाठीच नव्हत्या तर त्या आपल्या आदर्श जीवनपध्दतीचाच एक अविभाज्य भाग होत्या.स्पष्टपणे सांगायचे झाले तर या गोष्टी जरी परिपूर्ण / आदर्श नसल्या तरी पूर्णत्वाकडे नेणा-या होत्या,हे काळाच्या कसोटीवर कित्येकदा खरे ठरले आहे.दुर्दैवाने काळाच्या ओघात "आपले ते त्याज्य आणि पाश्चात्यांचे ते पूज्य " अश्या काही चुकीच्या समजुतींमुळे , स्विकारलेल्या धोरणांमुळे आपण आपल्यालाच कमी लेखत गेलो आणि आपल्याला असे वाटू लागले की आपल्याच देशात जर लोकप्रिय व्हायचे असेल तर पाश्चात्यांप्रमाणे वागले पाहिजे.दुर्दैवाने आपल्या आपल्या प्राचीन

ऋषी-मुनींनी शोधून काढलेल्या जीवनपद्धती सोडून पाश्चात्यांचे अंधानुकरण करत गेलो.

आज आपण पाहतो काय तर संपूर्ण जग, मग त्यात पाश्चिमात्य अन् पौर्वात्य सुद्धा पवित्र भारतभूमीत रचल्या गेलेल्या वेदांकडे , फ़क्त तत्वज्ञानासाठीच नव्हे तर आदर्श जीवनपद्धतीसाठी आशेने पहात आहे. पाश्चिमात्य अन् पौर्वात्य राष्ट्रातील लोकांना (भारतभू सोडून) त्यांच्या जीवनपद्धतीतील दोष , मर्यादा व फ़ोलपणा लक्ष्यात येत आहे. आपल्या मातृभू आणि पूर्वजांनी दिलेला "वसुधैव कुटुंबकम् " हा मंत्र त्यांनाही आपल्या जीवनपद्धतीत असावा असे वाटतय अन् त्यातच आपल्या पूर्वजांच्या ज्ञानाचा विजय आहे. पण पिकतं तिथे विकत नाही या न्यायाने आपण अजूनही हे मान्य करायला तयार नाही आहोत की आपले पूर्वज खरोखरच महाज्ञानी होते.

गीतेतील तत्वज्ञान हेच माझ्या शोधांचे प्रेरणास्थान आहे.

– अल्बर्ट आइनस्टाईन.

जर तुम्ही आपले पुरातन ज्ञान जाणून घ्यायचे ठरविले असेल तर खालील गोष्टी माहीत असणे अधिक महत्वाचे ठरते.

आपल्या पूर्वजांनी जिथे आपले ज्ञान गोळा केले असे ते "वेद".
वेदांची एकूण संख्या ४.

१) ऋग्वेद

२) यजुर्वेद

३) सामवेद

४) अथर्ववेद

पुन्हा प्रत्येक वेदांचे ४ भाग होतात .

१) संहिता

२) ब्राह्मण्यके

३)अरण्यके

४)उपनिषदे

संहिता म्हणजे विविध देवतांचे स्तवनच.तर ब्राह्मण्यके म्हणजे धार्मिक विधीमध्ये संहिता कशी वापरावी याचे दिशादर्शक. धर्मशास्त्रात संहिता अन् ब्राह्मण्यक यांना एकत्रितपणे कर्मकांड म्हणले जाते आणि यांचे स्थान मोठे समजले जाते.

अरण्यके आणि उपनिषदे ही वेदांत नंतर समाविष्ट झाली आहेत. अरण्यके आणि उपनिषदे म्हणजे वेदांमधील धार्मिक तत्त्वज्ञानच.

इतकेच नव्हे तर वेदांमध्ये जीवनाच्या परिघाला स्पर्शणा-या प्रत्येक विषयाबाबत वेगवेगळ्या भागात आणि सत्रात सांगितले गेले आहे.

वेदांमधील विज्ञान :

भारतीय संस्कृती आणि वेद यांतील ज्ञान व माहीती यात आवद असणा-या पाश्चिमात्य विद्वानांनी वेदांचे जगातील बहुतेक भाषांमध्ये भाषांतर केले आहे.इंग्रजीमध्ये तर आप-आपल्या परीने अनेकांनी वेदांचे भाषांतर केले आहे.

तत्त्वज्ञानाची अपूर्व देणगी पूर्वेकडून पाश्चात्यांकडे गेलेली आहे.जर कधी काही गूढ किंवा रहस्यमय लिखाण असेल , ज्यातून काहीही कळत नसेल असं लिखाण आढळले तर त्याला " कविकल्पना" ठरवण्यात येऊन त्याला वेदांपासून वेगळे करण्यात आले.आपले संस्कृत भाषेवर जितके प्रेम आहे तितकेच , किंबहुना जास्तच त्याकडे दुर्लक्ष आहे. 'तुज आहे तुजपाशी , परि तू जागा चुकलासी ' या उक्तीप्रमाणेच आपणास संस्कृतमधून मिळणा-या ज्ञानापेक्षा इंग्रजीमधून मिळणारे ज्ञान जास्त महत्वाचे वाटते.या भ्रमाचा भोपळा फोडण्यास वेळ लागणार नाही पण त्यासाठी थोडे कष्ट उपसावे लागतील.

चतुर्दशः विद्या पद्धती :

प्राचीन ज्ञानपद्धतीत चतुर्दशः विद्या पद्धती होती , म्हणजेच

४ - वेद ; ६ वेदांग आणि ४ उपांग. पैकी ६ वेदांग हे भाषे संदर्भातील आहेत. शिक्षा (उच्चारशास्त्र) , व्याकरण , छंद, निरुक्त (शब्द-व्युत्पत्तीशास्त्र). या वेदांग आणि उपांगांच्या मदतीने रहस्यमय व गूढ तत्वज्ञान यांतील संकल्पना अधिक स्पष्ट होतात.

वेदांतील विज्ञानासंदर्भातील कांही उदाहरणे आपण बघुयात...

१) ऋग्वेद , मंडल - १ , सूक्त १६४ , ऋचा - ४१

ही ऋचा सूर्यस्तवन करते व तसेच सूर्याच्या भ्रमणमार्गाविषयी यांगते. सूर्याची सप्तकिरणे, अंडाकृती मार्ग आदी विषयांवर या सूक्तात चर्चा करण्यात आली आहे.

याशिवाय विविध ग्रहगोल व तारे एकमेकांशी कसे संबंधित आहेत ? त्यांच्यात काही समीकरणे आहेत काय ? गुरुत्वाकर्षणाचे महत्व काय ? आदी चर्चा या सूक्तात केलेली आहे.

२) ऋग्वेद , मंडल - १ , सूक्त - १६४ , ऋचा - २

या ऋचेत विद्युताच्या वेगाबद्दल चर्चा करण्यात आली आहे. त्यात स्पष्ट केलेला विद्युतवेग हा आजघडीला सिद्ध विद्युतवेगाच्या आसपासच आहे. हे नमूद करण्यासारखे आहे. याशिवाय वेदांतील पानापानात ज्ञान भरून राहिलेले आहे.

वेदात सांगितले आहे --

वेळ (काळ) ही आवर्तनीय असून वेळेच्या आवर्तनाकरिता १ दिवस एवढा कालावधी लागतो.

समुद्रातील भरती-ओहोटी यांचे आवर्तन काल १ महिन्याचा असतो.

विविध ऋतूंचे आवर्तनकाल हे १ वर्षाचे असतात.

वेदांतील धारणेप्रमाणे वेळेचे आवर्तन हे शाश्वत आहे. इतकेच काय , आपण ज्या कालात जगत आहोत तो काल ही आवर्तनीय आहे. म्हणजेच सत्ययुग,

त्रेतायुग, द्वापारयुग आणि कलियुग. आपल्या धारणेप्रमाणे सध्या आपण कलियुगात

आहोत. मनुष्यजात असो वा नसो गुरुत्वाकर्षण , मूलद्रव्ये, विद्युत आदी घटके

असणारच आहेत. पर्यायाने असेही म्हणता येईल की ज्ञान हेही शाश्वतच

आहे. तुम्ही म्हणाल की गुरुत्वाकर्षणाचे नियम हे न्यूटन ने शोधून काढले. मग जर असे असेल तर त्यापूर्वी हे नियम आस्तित्वातच नव्हते की काय ? न्यूटन ने

नियम काढले म्हणण्यापेक्षा ते शोधले असेच म्हणणे योग्य ठरेल.यात न्यूटनला श्रेय देवू नये असे आम्हाला अजिबात वाटत नाही मात्र आपल्या प्राचीन साहित्यात , जे विविध ज्ञानाने संपन्न आहे त्यातील उल्लेखही आले पाहिजेत.

भारतातील प्राचीन ज्ञानमंदीरे :

तक्षशिला :

याची स्थापना इ.स.पूर्व ७०० मध्ये झाली होती. १०५०० हून अधिक विद्यार्थी एकाचवेळी ६० हून अधिक विषय येथे शिकत असत.येथील विद्यार्थी एतद्देशीयच नव्हे तर परदेशातूनही असत. उदा. ग्रीस , चीन , अरब ,बॅबिलोनिया इत्यादी. विज्ञानापासून तत्वज्ञानापर्यंत, बीजगणितापासून ते राजकारणापर्यंत , खगोलशास्त्रापासून ते संगीतापर्यंत असे विविध ६० हून अधिक विषय इथे शिकवले जात असत.

नालंदा :

एकेकाळी या विश्वविद्यापीठात ९ दशलक्ष्याहूनही अधिक पुस्तके होती.संपूर्ण आशिया खंडातून येथे विद्यार्थी शिकावयाला यायचे.पण ११ व्या शतकातील इस्लामी आक्रमकांनी या विद्यापीठाची नासधूस व जाळपोळ केली.

वेदांतील ज्ञानाबद्दल कितीही लिहिले तरि कमीच आहे.काही थोर विचारवंत आणि तत्ववेत्ते काय म्हणतात ते पाहू

"त्रिकोणमिती,वर्गसमीकरणे , व्याकरण या व अश्या अनेक विषयात भारत हा चीन चा गुरु आहे " ----- लीन युतांग (थोर चीनी विचारवंत)

"मानवी प्रगती , सामाजिक मुल्ये , ज्ञानाची उपासना जगाच्या पाठिवर जर कुठे अव्याहतपणे झाली असेल तर ते फ्रक्त भारत ह्या राष्ट्रातच झाली आहे.तिथूनच ते पृथ्वी वरील इतर राष्ट्रांकडे पोहोचले " ----- फ्रेडरिक क्रुजर (जर्मन तत्ववेत्ते व पुरातत्व संशोधक १७७१-१८५८)

(संदर्भ - 'संस्कृतभारती व भारतीय बौद्धिक संपदा' प्रकाशित
"भारताची शान ")

भगवंताचे जया लाभले चिरविजयी वरदान ।

-- द्वारा श्री. सुमित सोनावणे --

भगवंताचे जया लाभले । चिरविजयी वरदान ।
संघावाचून, कोण स्विकारिल । काळाचे आव्हान ? ॥१॥

परंपरेचे, पौरुषाचे । पराक्रमी पुरुषांचे ।
पुनीत पावन, घडते येथे । पूजन वसुंधरेचे ।
मांगल्याचे, पावित्र्याचे । राष्ट्रीय चारित्र्याचे ।
संघशक्तीने, चरित्र घडते, बाल-तरुण-प्रौढांचे ।
इथेच मिळतो मायभूमिला । अग्रपूजेचा मान ॥१॥

पुण्यपुरातन, इथे सनातन । ध्वज भगवा अमुचा ।
ग्राम नगर गिरीकंदरी डोले । जगी दिग्विजयाचा ।
विश्वगुरुपदी सदा नांदला । विजयी जगताचा ।
नानक गुरुचा, महाराणाचा । विक्रमी शिवबाचा ।
नील अंबरी फ़डकत असता । चढे नवे अवसान ॥२॥

काल्पनिक प्रांतांच्या सीमा । भेद इथे ते सरले ।
जाति-पंथ-भाषेचे अंकुर । कधी न येथे रुजले ।
भिन्नत्वातून अभिन्नतेचे । विशाल मंदीर उठले ।
अजिंक्य-अविचल मंदीरात या । केशव दर्शन घडले ।
कोटि कोटि हृदयात चिरंतन । कार्याचा अभिमान ॥३॥

.....संघावाचून कोण स्विकारिल काळाचे आव्हान ॥

(स्फुर्तीगान क्र.-२ , भा.वि.सा. प्रकाशन)

An Appeal

An eminent lawyer from Maharashtra, having vast experience of about 28 years in Criminal Proceedings, has made an appeal to the Hon'ble President of India regarding enactment of the existing Juvenile Justice Act in lieu of the recent terrorist attack on Mumbai on 26/11/2008.

During the proceedings of this case the prime suspect Mohammad Kasab, a Pakistani national, who was captured red handed on CCTV cameras and duly arrested while attempting the attack on Mumbai .He is being tried for not just the terrorist attack but for an attack on the nation, or for waging the war against India.

However, he and his lawyer ,in their defense, tried to take the advantage of the current Juvenile Justice Act claiming that the "suspect " is a juvenile i.e. under 18 ,so that could shrike out of the severe punishment. But Kasab's medical reports proved to be negative and the claim was dismissed, fortunately.

Looking at our neighboring countries and their agenda to disrupt, sabotage India and our economy and its international image they may opt to send children below age of 18 years in future to spread terror. Our ideal judiciary system will have no other option than to let these terrorist "boys" go free with minimum punishments. The sabotegers might take advantage of the flaw in the Law.

Hence the eminent lawyer, in the wide public interest and in the greater interest of the country, has requested the President of India to take a serious note of the issue and look into the matter immediately.

It is being appealed to all that those who believe in the sovereignty, integrity and safety of our motherland India to write email this request to the President of India with copy to the Prime Minister office, The central Law Ministry, the Chief justice of India (Supreme Court), the Chief justice for Matarashtra and Goa, the Maharashtra State Law ministry.

We at Matrubhomi request you to go online and sign and support this petition at

<http://www.petitiononline.com/juveind/petition.html>

Indian Space Research Organization

--Shree.Nirmal Nanaware--

Indian space program driven by vision of Dr. Vikram Sarabhai considered as the father of Indian Space Program.

According to Dr. Vikram Sarabhai who has explained ISRO in right words," There are some who question the relevance of space activities in a developing nation. To us, there is no ambiguity of purpose. We do not have the fantasy of competing with the economically advanced nations in the exploration of the moon or the planets or manned space-flight.

But we are convinced that if we are to play a meaningful role nationally, and in the community of nations, we must be second to none in the application of advanced technologies to the real problems of humans and society. "

Government of India set up Space Commission and Department of Space (DOS) in June 1972.

Indian Space Research Organization (ISRO) under DOS executes Space program through its establishments located in different places in India.

The prime objective of ISRO is to develop space technology and its application to various national tasks.

ISRO has established two major space systems, INSAT for communication, television broadcasting and meteorological services, and Indian Remote Sensing Satellites (IRS) system for resources monitoring and management.

ISRO has developed two satellite launch vehicles, PSLV and GSLV, to place INSAT and IRS satellites in the required orbits.

Mr. Madhavan Nair is currently the Chairman of Indian Space Research Organization entrusted with the responsibility of development of space technology and its applications to solve the problems of man & society in India.

Major Milestones :

ISRO First Indian Satellite,
Aryabhata, launched (April 19, 1975).

Bhaskara-I, an experimental satellite for earth observations, launched (June 7, 1979).

APPLE, an experimental geo-stationary communication satellite successfully

launched (June 19, 1981).

1982-1990 INSAT 1 series

1992-1999 INSAT 2 series

Indo-Soviet manned space mission (April 1984).

ISRO's Polar Satellite Launch Vehicle, PSLV-C3, successfully launched three satellites -- Technology Experiment Satellite (TES) of ISRO, BIRD of Germany and PROBA of Belgium - into their intended orbits (October 22, 2001).

Successful recovery of SRE-1 after maneuvering it to reenter the earth's atmosphere and descend over the Bay of Bengal about 140 km east of Sriharikota (January 22, 2007).

PSLV-C9 successfully launches CARTOSAT-2A, IMS-1 and 8 foreign nano satellites from Sriharikota (April 28, 2008).

PSLV-C11 successfully launches CHANDRAYAAN-1 from Sriharikota (October 22, 2008).

PSLV-C12 successfully launches RISAT-2 and ANUSAT from Sriharikota (April 20, 2009).

INSAT-Indian National Satellite System (INSAT)

INSAT space segment consists of 21 satellites out of which 11 are in service, making India to have one of the largest domestic communication satellite systems.

Indian Remote Sensing Satellite (IRS) System

At present Indian Remote Sensing Satellite System consists of Eight satellites and is the largest remote sensing constellation in the world and provides imageries in a variety of spatial resolutions from 1 meter to 180 meters.

Stretched Rohini Satellite Series (SROSS)

113 kg SROSS-C2 satellite, launched by ASLV-D4 on May 4, 1994 carries two scientific payloads, a Gamma-Ray Burst (GRB) experiment and a Retarding Potential Analyzer (RPA). A similar satellite, SROSS-C had been launched by ASLV-D3 in May 1992. SROSS-C2 is in service.

Polar Satellite Launch Vehicle (PSLV)

From the modest sounding rockets of the 1960's India has now acquired capability to launch remote sensing satellites using Polar Satellite

Launch Vehicle (PSLV) and geosynchronous communication satellites using GSLV. So far, PSLV had 13 consecutively successful flights, the latest one on October 22, 2008 when it launched CHANDRAYAAN-1

Geosynchronous Satellite Launch Vehicle (GSLV)

Geosynchronous Satellite Launch Vehicle (GSLV) can launch 2 to 2.5 tones satellite into GTO (200 km by 36,000 km). GSLV has four successful flights out of five missions with the last one being GSLV-F04/INSAT-4CR mission on September 2, 2007.

ISRO and NASA :

NASA is more on “exploration” than satellite launching.

Moon, Saturn, Mars, Jupiter and Pluto have already been explored by landing or by taking very close look at them.

ISRO has started exploration of outer space like NASA.

The next ambitious program is exploring the Mars and its atmosphere.

ISRO is placed in a developing country while NASA is in developed country having better technology.

So ISRO and NASA cannot be compared at this time, because in a very short period of time, ISRO has attracted developed countries.

ISRO's Future missions :

Currently India has 15 per cent of the global market-share in selling remote-sensing imageries.

2012--Manned mission in space

2015--Unmanned mission on Moon. Chandrayaan-2 is the second unmanned lunar exploration mission proposed by ISRO at a projected cost of Rs. 425 crores (US\$ 90 million). The mission includes a lunar orbiter as well as a land rover. The wheeled rover will move on the lunar surface and pick up soil or rock samples for on-site chemical analysis.

The data will be sent to Earth via the orbiter.

ISRO plans to carry out an unmanned mission to Mars in this decade.

ISRO is designing a solar probe named Aditya. This is a mini-satellite designed to study the coupling between the sun and the earth. It is

planned to be launched in 2012.

ISRO is working on an ambitious project called Bhuvan (means Earth), a satellite mapping tool.

Bhuvan allows you to zoom far closer than the aerial view from a chopper.

If Google Earth shows details up to 200 meters distance and Wikimapia up to 50 meters, Bhuvan will show images up to 10 meters,

Which means you can easily see details up to a three floor high building and also add information.

Bhuvan's edge over Google Earth :

* Google Earth's Zoom levels up to 200 mt - ISRO's Bhuvan Zoom levels up to 10 mt

* Google Earth: Single layer information - ISRO's Bhuvan: Multi-layer information

* Google Earth: Images upgraded every 4 years - ISRO's Bhuvan: Images upgraded every year

* Google Earth: No alternate viewing options - ISRO's Bhuvan: Options of viewing on different dates

* Google Earth: Uses international satellites - ISRO's Bhuvan: Uses Indian satellites

Chandrayaan 1

Chandrayaan-1, scheduled during 2007-2008, is India's first unmanned scientific mission to moon.

The main objective is the investigation of the distribution of various minerals and chemical elements and high-resolution three-dimensional mapping of the entire lunar surface.

ISRO's Polar Satellite Launch Vehicle, PSLV, will launch Chandrayaan-1 into a 240 km X 24,000 km earth orbit.

Subsequently, the spacecraft's own propulsion system would be used to place it in a 100 km polar orbit around the moon.

The Indian payloads on board Chandrayaan-1 include:

a Terrain Mapping Camera (TMC), a Hyper Spectral Imager (HySI), a High-Energy X-ray spectrometer (HEX), a Lunar Laser Ranging Instrument (LLRI) and a Moon Impact Probe (MIP).

The two US instruments, Mini SAR and M3, were selected on the basis of merit out of 16 firm proposals from all over the world received in response to ISRO's announcement of opportunity.

The main objective of Mini SAR is to detect water in the permanently shadowed areas of lunar Polar Regions.

The objective of M3 is the characterizations and mapping of minerals on the lunar surface.

Training facilities :

Indian Institute of Remote Sensing (IIRS), Dehra Dun, is a premier centre for training in Remote Sensing.

Centre for Space Science and Technology Education in the Asia Pacific region (CSSTE- AP), affiliated to United Nations established at Dehra Dun.

Conducts courses on remote sensing and GIS, Satellite Meteorology and Global Climate, Atmospheric Sciences, Satellite communication and Space Sciences.

Under Sharing of Experience in Space (SHARES) scheme, personnel from developing nations provided training in IIRS and other ISRO Centers.

ISRO Entrance Exam :

After the initial screening of applications candidates get short-listed for a written test.

After the written test they select few people for interview. This exam is based on GATE syllabus.

Every year there is exam of ISRO in April month. They declare jobs for some posts like fresher, PG etc.

One needs to look at their list n if find suitable to his or her degree then give the written test.

Vat Purnima Festival

-- Contributed by Shri.Anand Shastri --

Vatasavitri is a vowed religious observance performed by married women on the full moon day (*pournima*) of *Jyeshtha* to prolong their wifehood. Lord Brahma along with Savitri is the main deity while Satyavan, Savitri, Narad and Lord Yama are the subordinate deities this vowed religious observance. Among the famous, chaste women (*pativratas*) in India, Savitri is considered the ideal. She is also considered the symbol of eternal wifehood.

When Lord Yama took away Satyavan's (her husband's) life Savitri debated about the scriptures with Him, for three days. Appeased with her, Lord Yama brought Satyavan back to life. The discussion took place below the banyan (*vata*) tree. Hence the banyan tree is associated with Savitri. Women began this vowed religious observance for longevity of their husbands. The banyan (*vad*), fig (*pimpal*), holy fig (*oudumbar*) and *shami* trees are considered sacred and are used in sacrificial fires (*yadnyas*). Among all these trees the life of the banyan is the longest. Besides it spreads extensively by means of its aerial roots. Women ritualistically worship the deities Brahma and Savitri residing in the banyan tree and pray 'Bestow health, longevity, wealth and progeny upon my husband and me. May the family grow and become prosperous'

1. Tithi: Jyeshtha Pournima (Full moon day of the month of Jyeshtha)

2. Objective: This vrat was started by married women to prolong their married life, like Savitri did.

3. Importance of Savitri: Among the famous, chaste women in Bharat, Savitri is considered a role model. She is also considered the symbol of eternal married life.

4. Deity of the vrat: Lord Brahma, along with Savitri is the main Deity while Satyavan, Savitri, Narad and Lord Yama are the subordinate Deities in this vrat.

5. Importance of the banyan tree: When Lord Yama took away Satyavan's life, his wife Savitri debated on the scriptures with Him for three days. Appeased with her, Lord Yama brought Satyavan back to life. The discussion took place below a banyan tree. Hence, the banyan tree is associated with Savitri.

A. 'The banyan tree survives even the Dissolution of the Universe. It lives on with time.

B. During the Dissolution of the Universe, a child Mukunda slept on a banyan leaf.

C. In Prayag, Lord Ram, Lakshman and Sita rested under the everlasting banyan tree.

D. A banyan tree is the resting place for Lord Brahma, Lord Vishnu, Lord Mahesh, Lord Narasimha and Lord Madhav.

E. The Banyan, Pipal (Bo tree), Audumbar (Cluster fig tree) and Shami (Indian Mesquite tree), are considered sacred and are used in sacrificial fires. Amongst these trees, the life of the banyan is the longest. Besides, it spreads extensively by means of its aerial roots.

F. Cataract is cured if the mixture of cotton crushed into gum of banyan tree is put into the eyes.

6. Method of performing the vrat

A. Sankalp: First, the married woman should make a sankalp thus "May my husband and I have a healthy and long life."

B. Worship: Shodashopchar-puja of the banyan tree should be performed. After the ritual of abhishek, a thread should be tied thrice in a clockwise direction around the trunk of the banyan tree. At the end of the puja, one should pray thus to Savitri and Lord Brahma, "Let me have a happy, uninterrupted and joyous married life, let me get the same husband in every birth, let there be prosperity with food and the family."

C. Fasting: Women should fast the entire day.

(Members of the Andhashraddha Nirmoolan Samiti consider 'Vatpournima' as a farce. How great is the Hindu Dharma, which considers that God exists in every particle of the Creation and teaches us to worship trees as Deities, and how petty are these so called intellectuals, heretics and communists, who consider the Hindu Dharma a farce! - Compiler)

Source: Sanatan Sanstha's publication Holy festivals, Religious festivals and Vowed religious observances, Compilers : Dr. Jayant Athavale and Dr. (Smt.) Kunda Jayant Athavale

<http://www.hindujanjagruti.org>

साद देती गिरीशिखरे -- शिवशाहीतील दुर्गदर्शन -

भाग : २

--श्री. अभिजीत बापट

छत्रपति शिवाजी महाराजांनी ज्या गडकोटांच्या, किल्ल्यांच्या आधारेने हिंदवी स्वराज्याची , हिंदुपदपातशाहीची मुहुर्तमेढ रोवली असे किल्ले ब्रिटीशांच्या काळात एक एक करून खंडहर बनविले गेले जेणे करून पुन्हा त्या गौरवशाली वारसाची ओळखही पुसली जावी. परंतु महाराष्ट्रातीलच नव्हे तर उभ्या हिंदुस्थानातील गिरीप्रेमी , अभ्यासक या किल्ल्यांवर वारंवार जाऊन त्या उज्वल परंपरेला उजाळा देत असतात. अश्या गिरीप्रेमींसाठी महाराष्ट्रातील किल्ल्यांवर कसे जावे याची माहिती देण्याचा एक अल्प प्रयत्न.

महाराष्ट्रात आज एकूण चार प्रकारचे ३७८ गडकोट किल्ले आढळतात.

१) गिरीदुर्ग २) जलदुर्ग ३) भूदुर्ग ४) मिश्रदुर्ग .

त्यातील काही पुढील प्रमाणे.

११) दुर्ग - श्री शिरगांव (मिश्रदुर्ग)

पायथ्याचे गाव : शिरगांव

जवळचे ठिकाण : पालघर

जिल्हा : ठाणे

जवळचे दुर्ग : माहिम

जाण्याचा मार्ग : शिरगांव किल्ल्याच्या पश्चिमेस समुद्र आहे व उर्वरित तीन भाग वस्तीने वेढलेला आहे. पालघर या तालुक्याच्या ठिकाणापासून शिरगांव ८-१० कि.मी. वर आहे.

१२) दुर्ग - श्री माहिम, केळवे, अलिबाग उर्फ पाणकोट

भवानीगड,दातिवरे (मिश्रदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : पालघर,सफ़ाळे
जिल्हा : ठाणे
जाण्याचा मार्ग : शिरगांवहून वा पालघरहून २० मिनीटात माहिमला जाता येते.माहिमहून ३-४ कि.मी. वर दक्षिणेला केळवे आहे.केळवेच्या दक्षिणेला जवळच दंडा खाडीच्या मुखाशी अलिबाग हा आणखी एक लहान गड उभा आहे. सागरतीरापासून थोडा आत एका टेकडीवर भवानीगड हा दुर्ग आहे. खाटली गावातून भवानीगडाच्या चढाईस प्रारंभ होतो. भवानीगड पाहून खाटलीहून दहिसर्ला(मधुकरनगर)यावे.तेथून बसने अर्ध्या तासात वैतरणा खाडीच्या तीरावर दातिवरे येथे ही एक दुर्ग आहे.

१३)दुर्ग – श्री अर्नाळा (जलदुर्ग) आणि जीवधन (गिरीदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : विरार , वसई
जिल्हा : ठाणे
जाण्याचा मार्ग : वैतरणा खाडीच्या मुखाजवळ समुद्रात अर्नाळा दुर्ग उभा आहे.वसईहून अर्नाळा अर्ध्या तासाच्या अंतरावर आहे.विरारहून अर्नाळा १५ कि.मी. वर आहे.
विरार गावापासून १ कि.मी. अंतरावर जीवधनचा किल्ला आहे. याला पायथ्यापासून माथ्यापर्यंत जवळपास १३०० पाय-या आहेत.

१४)दुर्ग – श्री वसई (मिश्रदुर्ग) आणि श्री वज्रगड (गिरीदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : वसई
जिल्हा : ठाणे
जाण्याचा मार्ग : वसई हे ठाणे जिल्ह्यातील तालुक्याचे ठिकाण आहे. वसई – अर्नाळा रस्त्यावर वसईहून ७-८ कि.मी. अंतरावर "गिरिज" गाव आहे.गावाच्यामागे एका टेकडीवर वज्रगड उभा आहे.

१५) दुर्ग - श्री धारावी आणि घोडबंदर (मिश्रदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : भाईंदर , बोरिवली

जिल्हा : ठाणे

जाण्याचा मार्ग : खंडाळा व राजमाची जवळ उगम पावणारी उल्हास नदी जेथे सागराला मिळते तेथे विस्तृत खाडी निर्माण झाली आहे. या खाडीच्या मुखाशी दोन दुर्ग उभे आहेत. उत्तरेस "वसई" , तर दक्षिणेस "धारावी." धारावीस "डोंगरी" या नावानेही ओळखले जाते.

धारावी गडावर जाण्यासाठी धारावी गावापासून २-३ कि.मी. अंतरावर असणा-या "धावगी" गावाजवळ यावे. धावगी गावातच धक्का आहे. इथून लॉन्चने वसईला जाता येते. धावगी हे धारावीच्या पायथ्याशी असणारे गाव आहे.

भाईंदर-विरारहून धारावी १५-२० कि.मी. अंतरावर आहे. ठाणेहून घोडबंदर बसने पाऊण तासाच्या अंतरावर आहे.

१६) दुर्ग - श्री कामणदुर्ग, तुंगारेश्वर आणि गोतारा (गिरीदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : भिवंडी

जिल्हा : ठाणे

उंची : कामणदुर्ग (२१३८ फुट), गोतारा (१९१५ फुट)

जाण्याचा मार्ग : कामणदुर्गावर जाण्यासाठी भिवंडीहून वसईला जाणा-या मार्गावरील कामण येथे उतरावे. कामणच्या पुढे २ कि.मी. अंतरावर "देवकुंडी" नावाचे गाव आहे. या गावातून चढाईस प्रारंभ करावा. डाव्या हातास तुंगारेश्वर डोंगर आहे.

तुंगारेश्वराच्या उजव्या बाजूस गोतारा दुर्ग लक्ष वेधून घेतो. पश्चिमेस वसईची खाडी दिसते. कामण गावा जवळ चिंचोरी धबधबा हे प्रेक्षणीय ठिकाण आहे.

तुंगारेश्वर पाहून मनोरंजनाला जाणा-या मार्गाने शिरसाडला उतरावे. शिरसाडहून गणेशपुरी वज्रेश्वरीमार्गे जाणा-या बसने "दुगाड" या गावी उतरावे व गोतारा दुर्ग गाठावा.

१७)दुर्ग - श्री माहुली , भांडारदुर्ग व पळसगड (गिरीदुर्ग)

पायथ्याचे गाव : माहुली
जवळचे ठिकाण : शहापुर
जिल्हा : ठाणे
उंची : २७८५ फुट
जाण्याचा मार्ग : माहुली हा एकच दुर्ग नाही तर या ठिकाणी चंदेरी उर्फ भांडारदुर्ग व पळसगड असे एकूण तीन जोड किल्ले आहेत.
ठाणे जिल्ह्यातील ठाणे-नाशिक महामार्गावर "शहापुर" हे तालुक्याचे ठिकाण आहे.शहापुराहून माहुली गाव ८-१० कि.मी. अंतरावर आहे.
रेल्वेने आसनगाव सोयीचे ठरते.आसनगाव माहुली अंतर ५-६ कि.मी. आहे.

१८)दुर्ग - श्री गोरखगड व सिद्धगड (गिरीदुर्ग)

पायथ्याचे गाव : देहरी
जवळचे ठिकाण : मुरबाड
जिल्हा : ठाणे
उंची : गोरखगड (२१३७ फुट) , सिद्धगड (३२२३ फुट)
जाण्याचा मार्ग : मुरबाड हे ठाणे जिल्ह्यातील तालुक्याचे ठिकाण आहे.मुरबाडहून देहरीला तसेच बोरवाडीला जाण्यासाठी बसची सोय आहे.देहरी गावाबाहेरील गोरखनाथांच्या प्रशस्त मंदीराजवळून गडावर जाण्यासाठी वाट आहे.याच्या शेजारी मच्छिंद्र सुळका आहे.गड डाव्या हाताला ठेवून वेढा मारून मागच्या बाजूने चढाई करण्याचा मार्ग आहे.पण वाट जंगलातून आहे.
गोरखगड उतरून पाऊण-एक तासात आपण काकडमळा येथे पोहोचतो.इथून समोर सिद्धगड आहे वत्याच्या डाव्या बाजूला सिद्धाची लिंगी नावाचा सुळका आहे.

१९)दुर्ग – श्री दुर्गाडी (मिश्रदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : कल्याण
जिल्हा : ठाणे
जाण्याचा मार्ग : कल्याणच्या खाडीवर एका लहानश्या टेकडीवर
दुर्गाडी किल्ला उभा आहे.

२०)दुर्ग – श्री बेलापुर (मिश्रदुर्ग) , द्रोणागिरी व पांडवगड (गिरिदुर्ग)

जवळचे ठिकाण : बेलापुर , पेण
जिल्हा : ठाणे
जाण्याचा मार्ग : बेलापुर येथे सीबीडी झाल्याने व गडमाथ्यावर उंच इमारत उभारल्याने "गड" म्हणून बेलापुरचे आस्तित्व संपले आहे.
बेलापुरच्या दक्षिणेस उरण आहे.बसने अर्धा पाऊण तास लागतो.उरण गावाला लागूनच द्रोणागिरीचा डोंगर आहे.डोंगर प्रचंड मोठा असला तरी गड मात्र उरणच्या बाजूला म्हणजे उत्तर भागामध्ये आहे. ओएनजीसी चा प्रकल्प जवळ असल्याने त्यांची परवानगी घेऊनच गडावर जावे.कारण गडावर प्रकल्पाचे सुरक्षारक्षक राहतात.
बेलापुर-पनवेल रस्त्यावर "कोपरे" गाव आहे. येथून २-३ कि.मी. अंतरावर धामोळ गाव आहे. धामोळहून पंडवगड पाऊण-एक तासात चढता येतो.

(क्रमशः)

भारतीय मुस्लिमांचा "वंदे मातरम" ला विरोध का ?

-- श्री. विनोद गोरे --

वंदे मातरम हे आपले राष्ट्रीय गीत. हजारो क्रांतिवीरांनी हे गीत गात गातच ब्रिटीशांच्या लाथा खाल्या , गोळ्या झेलल्या , फ्राशीचा फ्रंदा गळ्यात अडकवून हौतात्म्य पत्करले; पण भारतीय मुस्लिमांचा "वंदे मातरम " ला विरोध आजही तेव्हाडाच आहे.

"वंदे मातरम" चा विषय निघायचा अवकाश की मालेगावपासून भेंडी बाजारापर्यंत , काश्मीर पासून कन्याकुमारीपर्यंत , पाटण्यापासून लखनौपर्यंत मुस्लिमांची आंदोलने सुरु होतात."वंदे मातरम " म्हणणार नाही असे सय्यद शहाबुद्दीन पासून काजी साजीद मसूद आणि महाराष्ट्रातील खांडवानीपर्यंत मुस्लिम म्हणत राहतात. हे काजी संसदेत "वंदे मातरम" चा उच्चार करणार नाही असे जाहिरपणे सांगतात आणि त्याविरुद्ध या स्वतंत्र भारताची अस्मिता सांभाळणारे म्हणुन संसदेत बसणारे खासदार अवाक्षरही बोलत नाही.म्हणजे मुस्लिम हा देश त्यांचा माणनार नाहीत, तिरंगा त्यांचा नाही , घटना मानण्याचा प्रश्नच नाही कारण शरियत आणि मुस्लिम पर्सनल लॉ त्यांच्यासाठी सर्वोच्च आहे , तिथे ते या देशाचे नागरिक असूनही तडजोड करणार नाहीत.संसदेत निवडून आलेले मियां "वंदे मातरम" म्हणणार नाहीत. सय्यद शहाबुद्दीन सर्वोच्च न्यायालयाच्या शाहबानो प्रकरणी दिलेल्या निक ,इतर गोष्टीत तातडीने कारवाई करणारे न्यायालय , अलाची होळी करतात , राष्ट्रध्वज पायदळी तुडवतात, पण तरीही "कंटेंट ओफ़ कोर्ट" अर्थात न्यायालयाचा अवमान होऊनही मूग गिळून गप्प बसते.या सर्वांची अशी हिंमत होते कारण ज्या हिंदू समाजाची ही प्रतिके आहेत तो समाजच मुर्दाडासारखे हे सहन करतो.

शहाबुद्दीन-काजी साजीद विरुद्ध काहीही न करणा-या खासदारांना , सत्ताधा-याना हिंदू मतदार जाबच विचारत नाहीत. नाहीतर सारे सुतासारखे सरळ येतील."मी प्रथम मुसलमान आहे आणि नंतर संसदेचा खासदार आहे " असे मुल्ला साजीद म्हणतात आणि बाकीचे खासदार , जे संसदेला सर्वोच्च मानतात , ते मुकाट बसतात.फ़क्त दैनिक सामना सोडले तर एकही वर्तमानपत्र ,

इलेक्ट्रॉनिक मिडीया त्याची दखल सुद्धा घेत नाहीत, किंबहुना ते लोकांपर्यंत पोहोचणार नाही याचीच दक्षता घेतली जाते. हेच विधान जर एखाद्या हिंदुत्ववादी खासदाराने केले असते तर मुस्लिमांनी त्यावर मातम केले असते आणि बेगडी धर्मनिरपेक्षवाद्यांनी हो मधे हो मिळवून त्यांना साथ दिली असती.सय्यद शहाबुद्दीन याना तेंव्हाच दणका दिला असता तर आज साजीद महाशयांची हे बोलण्याची हिंमत झाली नसती.मुंबई महापालिकेतही खांडवानीने सुद्धा "वंदे मातरम" ला विरोध करण्याचे धाडस केले नसते.

एकाही मुस्लिमाने निषेध सुद्धा केलानाही याचा अर्थ या देशातील मुस्लिमांना माजी राष्ट्रपती अब्दुल कलाम यांच्यापेक्षा शहाबुद्दीन –साजीद–खांडवानीच प्यारे आहेत का?

ज्या राष्ट्रीय गीताला स्वातंत्र्यचळवळींचा तेजस्वी इतिहास आहे अश्या राष्ट्र-अस्मिता जिवंत ठेवणा-या गीताचा अपमान एखाद्या मुस्लिम देशात झाला असता तर त्याचा तिथल्या तिथे शिरच्छेद झाला असता.हिंदुस्थानात मात्र असा अपमान करणारे "सरकारी जावई" आहेत का ? त्यासाठी पहिली जवाबदारी जर कोणाची असेल तर नामर्द,षंढ , सुस्त होऊन पडलेला हिंदूसमाज, कारण हिंदू समाजाच्या भावनांचा धाक सत्ताधा-यांना राहिला नाही आहे. मुस्लिमही या देशाशी एकरूप होत नाही आहेत कारण त्यांनीही हिंदूंची षंढता,हतबलता,अगतिकता पुरेपुर ओळखून घेतली आहे आणि येणा-या प्रत्येक दिवशी अत्यंत आक्रमक होत आहेत. "वंदे मातरम " म्हणणार नाही असे खुल्लम खुल्ला सांगत आहेत.

राष्ट्रगीताचा धडधडीत अपमान होत असूनही हिंदूंच्या मुठी आवळल्या जात नाही आहेत."वंदे मातरम" ला विरोध करणारी हिच मंडळी उद्या धार्मिक आधारावर दुस-या पाकिस्तानची मागणी करणार आणि अगतिक असणारा ८० कोटी हिंदू समाज ते स्विकारेलही. कधीतरी मुर्दाड बनलेल्या मनावर राष्ट्रवादाची फुंकर घालणार की नाही ? तुमच्या भावी पिढ्यांसाठी जगाच्या पाठीवर असलेला एकमेवाद्वितीय असा आपला देश शिल्लक ठेवणार की नाही ?

१५ ऑगस्ट , २६ जानेवारी या दिवशीच फ़क्त "वंदे मातरम " ची आठवण

ठेवणार , सिनेमाच्या पडद्यावर ते बघायचे ,असेच करत राहिलात तर उद्या १५ ऑगस्ट , २६ जानेवारी या दिवशीही ते म्हणता येणार नाही , पडद्यावर दिसणे सोडाच पण इतिहासाच्या पुस्तकांमधूनही ते गायब होईल. आणि एका गौरवशाली परंपरेचा अंत ह्या उघड्या डोळ्यांवर कातडे ओढून पाहण्याची वेळ येईल !

"We are responsible for what we are, and whatever we wish ourselves to be, we have the power to make ourselves. If what we are now has been the result of our own past actions, it certainly follows that whatever we wish to be in future can be produced by our present actions; so we have to know how to act."

- SWAMI VIVEKANAND

"Take up one idea. Make that one idea your life - think of it, dream of it, live on that idea. Let the brain, muscles, nerves, every part of your body, be full of that idea, and just leave every other idea alone. This is the way to success, that is way great spiritual giants are produced."

- SWAMI VIVEKANAND

स्वामी विवेकानंदांचे विचारधन

हिंदू , ख्रिस्ती व मुस्लिम धर्मवेडे यांमधील फ़रक
-- श्री.ओंकार कुलकर्णी --

हिंदूंतही अनेक दोष आहेत, नाहीत असे नाही, त्यांच्यातही काही अपवादात्मक उदाहरणे जरूर आढळतील. पण लक्षात ठेवा , हे हिंदूलोक यातना देतील ते स्वतःच्या देहाला ,परधर्मियांचे गळे कापण्यापर्यंत त्यांची मजल कधीही जाणार नाही.

धर्मवेडा हिंदू एखादेवेळी स्वतःलाच चितेत जाळून घेण्यास सरसावेल पण विधर्मी लोकांना जिवंत जाळण्यास तो कधीच अग्नि चेतवणार नाही. आता असल्या कृत्यांना तुम्ही दुर्बलता खुशाल म्हणा पण तो दोष बिचा-या हिंदू धर्माच्या माथी मारणे अगदीच अनुचित ठरेल .

ख्रिस्ती लोकांनी चेटकिणी म्हणून शेकडो,हजारो स्त्रियांना जे जिवंत जाळले , त्याचे खापर कोणाच्या डोक्यावर फ़ोडायचे ? ख्रिस्ती धर्माच्या का ख्रिस्ती धर्मवेड्यांच्या ?

ख्रिश्चन बंधुनो :

मूर्तिपूजकांचा आत्मा वाचवण्यासाठी त्यांच्या देशात धर्मप्रसारक पाठवण्याचा हव्यास बाळगणारे तुम्ही, उपासमारी पासून त्यांचा जीव वाचवण्याचा का बरे थोडा देखील प्रयत्न करत नाही ??

भयंकर दुष्काळ पडून हजारो लोक अन्न अन्न करीत मृत्युमुखी पडत असतात . परंतु त्यांच्याकडे लक्ष देण्याची तुम्हा ख्रिश्चन लोकांना काहीच गरज वाटत नाही !

सा-या हिंदूस्थानभर चर्च बांधण्यात तुम्ही लोक गुंतले असता, पण तुम्ही सपशेल विसरता की , भारतातील निकडीची गरज धर्म नव्हे . धर्म त्यांच्यापाशी भरपूर आहे. भारतातील दीनदुःखी जनता जर कशासाठी शुष्ककंठाने टाहो फ़ोडीत असेल तर तो अन्नासाठी .ते आपल्यासमोर अन्नासाठी हात पसरीत

आहेत आणि आपण त्यांना दगड देत आहोत. क्षुधार्त लोकांना धर्माच्या गोष्टी सांगणे किंवा त्यांना तत्वज्ञान समजावून सांगण्याचा यत्न करणे म्हणजे त्यांची विटंबनाच करणे होय . भारतात जर कुणी धर्मप्रचारक पैशासाठी धर्माचा प्रचार करील तो जातिभ्रष्ट होईल , लोक त्याची छीथू करतील .

पुनर्जन्मवाद :

कुणी कुणी जन्मापासूनच सुखात लोळत असतात ,सुंदर ,निरोगी शरीर आणि उल्हास-उत्साहपूर्ण मन त्यांना जन्मतःच लाभलेले असते , अभाव म्हणुन कशाचाच नसतो तर दुसरे आजन्म दुःखात पिचत असतात ,-- कुणाला हात नसतात तर कुणाला पायच नसतात , तर कुणी वेडसरच जन्मतात आणि आपल्या भारभूत आयुष्याचा एक एक दिवस कसातरी कंठीत असतात . हे सर्वचजण जर सृष्ट झाले असतील, हे सर्वच जण जर त्या एका न्यायशील आणि दयामय ईश्वरानेच सृष्ट केले असतील तर कुणी सुखी अन् कुणी दुःखी असे का ?

का बरे भगवंताने असा पक्षपात करावा ??

तुम्ही म्हणाल " जे या जन्मी दुःख भोगत आहेत ते परजन्मी सुखी होतील ". पण म्हणुन काय झाले ? दयामयाच्या व न्यायवानाच्या राज्यात का बरे एकजण तरी दुःखी असावा? आणि दुसरे असे की ,एक सृष्टीकर्ता ईश्वर मानल्याने सृष्टीतील या विषमतेचा काहीच उलगडा होत नाही. उलट एखाद्या सर्वशक्तिमान , स्वेच्छाचारी पुरुषाचा निष्ठुर व्यवहार मात्र दिसून येतो. या करीता हे स्विकारणे भाग पडते की , मनुष्य सुखी वा दुःखी जन्मण्यापूर्वी अशी बहुविध कारणे घडली असली पाहिजेत की ज्या योगे तो परिणामी सुखी वा दुःखी झाला आहे. आणि ती कारणे म्हणजे त्याचीच सारी पूर्वकर्म होती.

मूर्तीशिवाय विचार अशक्य :

खुळचट समजूत वा अंधविश्वास मनुष्याचा शत्रू खराच , पण संकुचितपणा त्याहीपेक्षा भयंकर शत्रू होय. हेच पहा ना , ईश्वर जर ' सर्वव्यापी ' आहे तर

मग ख्रिस्ती लोक त्याची आराधना करण्यासाठी चर्च नावाच्या एका स्वतंत्र स्थानी का बरे जात असतात ? का बरे ते क्रॉसला इतके पवित्र मानतात ? प्रार्थनेच्या वेळी ते वर आकाशाकडे दृष्टि का बरे लावतात ? कॅथोलिक सांप्रदायाच्या धर्ममंदीरात इतक्या मूर्ती कशासाठी बरे असतात ? प्रार्थनासमयी प्रोटेस्टंट उपासकांच्या मनचक्षुसमोर इतक्या मूर्ती उभ्या राहतात , त्या तरी का बरे?

बंधूनो ज्याप्रमाणे प्राणवायूखेरीज आपण जिवंत राहू शकत नाही , त्याचप्रमाणे मानसिक मूर्तीखेरीज आपण कसलासुद्धा विचार करू शकत नाही.

कोणत्याही भौतिक आकृति पाहताक्षणी आपल्या मनात तदनुरूप कल्पना उदय पावताच तदनुरूप आकृतीही समोर उभी राहत असते. आणि हिंदू आपल्या उपासनेत बाह्य प्रतीकाचा अवलंब करीत असतो तो सुद्धा ह्याच कारणास्तव. आपण ज्याची प्रार्थना करतो त्या उपसयावर चित्त स्थिर होण्यास त्या मूर्तीचे आपल्याला सहाय्य होते असेच तो तुम्हाला सांगेल .

एरवी , मूर्ती म्हणजे ईश्वर नव्हे हे तुमच्याइतकेच त्यालासुद्धा अवगत असते , ही मूर्तीच सर्वव्यापी नाही हे त्यालादेखील ठाऊक असते.

(स्वामी विवेकानंदांच्या शिकागो व्याख्यानांमधून संकलित)

When I Asked God for Strength
He Gave Me Difficult Situations to Face

When I Asked God for Brain & Brown
He Gave Me Puzzles in Life to Solve

When I Asked God for Happiness
He Showed Me Some Unhappy People

When I Asked God for Wealth
He Showed Me How to Work Hard

When I Asked God for Favors
He Showed Me Opportunities to Work Hard

When I Asked God for Peace
He Showed Me How to Help Others

God Gave Me Nothing I Wanted
He Gave Me Everything I Needed

- SWAMI VIVEKANAND

गुरुपौर्णिमा आणि गुरुतत्व

--श्री. समीर कुरुंदकर (९६७३५९८३३६)--

सगळेच सण हे उत्साहाचे आणि आनंदाचे प्रतिक असतात. भारतीय जीवनपद्धतीत गुरुंचे स्थान विशेष आहे. किंबहुना आई-वडिल यांच्या इतकेच ते महत्वाचे आहे. पूर्वापार गुरुगृही गुरुकुलात जाऊन १२ वर्षे शिकण्याची परंपरा भारतात आहे. तिथे गुरुगृही आईची उणीव गुरुपत्नी तर वडिलांची उणीव गुरु भासून देत नसत. म्हणूनच गुरुपौर्णिमेला एक संस्काराचे स्वरूप आहे.

गुरुतत्व :

गुरु हे एक तत्व आहे. गुरु अनादी आहेत, अनंत आहेत, मोक्षमार्गावरील एक मार्गदर्शक आहेत. गुरु हे तत्व समजून घेण्यासाठी आपणास "गुरु" या शब्दाचा अर्थ समजून घ्यावा लागेल.

"गु" म्हणजेच अंधार आणि "रु" म्हणजे प्रकाश .! अंधकारातून प्रकाशाकडे नेतो तो गुरु , जो संसाराकडून मोक्षाकडे नेतो तो गुरु.

मनुस्मृति, याज्ञवल्क्य स्मृति , ऋग्वेद इत्यादि मध्ये गुरु तत्वाविषयी बराच उहापोह केलेला आहे. गुरु म्हणजेच साक्षात ईश्वराचाच अवतार , अंश आहे असे शास्त्र मत सांगते. मानवास संसाररूपी बंधनातून मुक्त करून सत-चित-आनंद स्वरूप हे तत्व प्राप्त करून देणारे तत्व म्हणजे गुरु.

शास्त्रे म्हणतात की गुरुशिवाय मुक्ती नाही आणि

एक हिंदुस्थानी (हिंदी) संत म्हणतात

गुरु हमारे मनमंदीर में , गुरु हमारे धाम । जय सिया राम सियाराम ।

गुरु हमारे प्राण के दाता । गुरु हमारे मोक्ष विधाता नारायण भगवान ॥

गुरुशिवाय पर्याय नाही :

आध्यात्मिक जीवनात गुरु नसेल तर त्या जीवनाला काहीही अर्थ नाही, गुरु या तत्वामुळेच प्राचीन काळापासून अनेक महान विभूती या भारतभू मध्ये झाल्या. जसे आर्य चाणक्य(विष्णुगुप्त) यांच्या आज्ञेने नंद राजाची घमेंड उतरवणारा , रक्तपात न होऊ देता चंद्रगुप्त मौर्य सारखा एक मेंढपाळ मुलगा चक्रवर्ती सम्राट बनला.

शंकराचार्य विद्यारण्य(कांची) यांच्याच प्रेरणेने हरिहर राय आणि हुक्क राय (बुक्क राय) यांनी विजयानगर सारखे महान साम्राज्य स्थापन केले.समर्थासारख्या गुरुंनी शिवरायांना स्वराज्य उभारणीत मदत केली.शीखगुरुंनी देखील या देशासाठी बलिदान दिले आहे.

श्री रामकृष्ण परंहरंस यांनी नास्तिक असणारे नरेंद्रनाथ यांना युगाचार्य विवेकानंद बनविले.

गुरुपौर्णिमेचे महत्व आणि व्यासपूजा :

हा सण अश्याच सर्वानाच, सामान्य असो की असामान्य असो, प्रत्येकालाच स्वतःच्या गुरुची आठवण करून देणारा , त्यांच्या विषयी आदर आणि कृतज्ञता व्यक्त करण्याचा उत्सव म्हणून ओळखला जातो.म्हणूनच असे मानले जाते की अज्ञानरुपी अंधकारातून प्रकाशाकडे घेऊन जाणा-या गुरुंचे पूजन करणे हे ब्रह्मा-विष्णू-महेश अश्या त्रिदेवांचे पूजन केल्या सारखेच आहे.महर्षि वेद-व्यास हे आदर्श गुरुंचे रूप मानले जातात आणि म्हणूनच आषाढ महिन्याच्या पौर्णिमेला साज-या होणा-या गुरुपौर्णिमेलाच "व्यास-पौर्णिमा" असेही म्हणतात.

भगवान सदाशिवांच्या आशीर्वादाने जन्म झालेले महर्षि व्यास हे पराशर ऋषी आणि सत्यवती याचे सुपुत्र.त्यांना अनेक नावांनी ओळखले जाते.त्यांचा वर्ण काळा होता आणि त्याचा जन्म यमुनेतील एका बेटावर झाला म्हणून त्यांना "कृष्णद्वैपायन" ह्या नावानेही ओळखले जाते.त्यांना स्वयं भगवंतांचे अवतारच मानले जाते. परंतु त्यांच्या कर्मांमुळे म्हणजेच सुरुवातीला एकाच अपौरुषेय, अनादी अश्या वेदाच्या स्वरूपात, तेही विखुरलेल्या ज्ञानाला मानवमात्रांच्या कल्याणासाठी,चातुर्वर्णातील स्त्री-पुरुष यांना समजण्यास सोपे जावे याकरिता त्रिवेदात रूपांतरण केले म्हणून त्यांना वेद-व्यास असेही संबोधले जाते.त्यांनी वेदवर्णित अवघड अश्या वेद(मोक्ष) मार्गास सोपे केले.त्यांनी १८ पुराणे आणि

महाभारताचीही रचना केली.भगवान व्यासांच्या आयुष्यातही अनेक गुरुंचे वर्णन येते. त्यांचे प्रथम गुरु हे त्यांचे पिता पराशर ऋषीच होते, ज्यांनी त्यांना श्रुति-स्मृति,शास्त्र इत्यादींचे शिक्षण दिले.मोक्षगुरु भगवान वासुदेवांनी त्यांना दीक्षा देऊन मुक्त केले.व्यासदेवांनी देवर्षि नारदांच्या आज्ञेने सर्व शास्त्रांचे सार असलेले आणि वेद,उपनिषदे आदींचे व्यक्त स्वरूप असलेल्या श्रीमदभागवत पुराणाची रचना त्यांनी केली ,जे आज सर्व वैष्णवभक्तांना वेदाप्रमाणेच आहे.(वेदच आहेत.)

पुराणे ही मानवजातीचे इतिहास ग्रंथच आहेत.आणि महर्षि वेद-व्यासांनी कथेच्या माध्यमातून वेदांतील मर्माची मांडणी केली आहे. मुळात वेद हे प्रतिकात्मक आहेत.कित्येक वेळेस ते समजण्यास अवघड जातात आणि ते संपूर्ण मानवजातीस समजावे म्हणून वेद-व्यासांनी पुराण,त्रिवेद आणि व्यासस्मृतिची रचना केली.

"वेदान विव्यास इति व्यासः " – जो वेदांची व्यवस्थित मांडणी करतो तो व्यास , असेही त्यांना म्हणले जाते.

कृष्णद्वैपायन व्यासांच्या बाबतीत "व्यासोच्छिष्टं जगत सर्वम् " असे देखील म्हणले जाते.

म्हणूनच अश्या कृष्णद्वैपायन,चिरंजीवी वेदव्यासांना वंदन करण्यासाठी , त्यांच्या रुपात जीवनरूपी समुद्र ओलांडून जाण्याचा योग्य मार्ग दाखविणा-या आपल्या गुरुजनांना वंदन करण्यासाठी आज देखील गुरुपौर्णिमा हा सण अनेक सांप्रदायात उत्साहाने आणि श्रद्धेने साजरा होतो.आजच्या काळात विविध पाश्चात्य परंपरांचे अंधानुकरण करणा-या युवा पीढीला ही मार्गदर्शक ठरेल असा हा सण आहे,जो पाश्चिमात्यांच्या परंपरेत नाही.उलट विविध "डे" साजरे करणारे पाश्चिमात्य आपल्या गुरुंनाच विसरून जातात त्यांचे स्मरण ह्या दिवशी उत्साहाने व्हावे ही आशा.

शंकरं शंकराचार्यं केशवं बादरायणम् ॥
सुत्रं भाष्य कृते वंदे भगवते पुनः पुनः ॥

वेदांचे संकलन करण्यासाठीच भगवंताने पुन्हा पुन्हा अवतार घेतला .

वास्तविक गुरु हे वेदांप्रमाणेच अनादी,अनंत,अपौरुषेय तत्व आहे. अनेकदा शिक्षक आणि गुरु यांच्यामध्ये साम्य दाखविण्याचा प्रयत्न केला जातो.पण मुळात शिक्षक म्हणजे पुस्तकी विद्या देणारा आणि गुरु म्हणजे मोक्षविद्या देणारा. याविषयी महान संतांचीच निवडक वचनेच जास्त प्रकाश टाकू शकतील.

गुरुतत्वाविशयी संत ज्ञानेश्वर :

ओवि : जय जय वो शुद्धे । उदारे प्रसिद्धे । अनवरत आनंदे । वशांतिये ॥१॥
(अध्याय १२)

अर्थ : हे सदगुरु माऊली , तू शुद्ध म्हणजे अखंड अज्ञानादी दोषरहित आहेस , तू अत्यंत उदार आहेस , तू मोक्ष प्राप्ति करून देणारा आहेस.

ओवि : विषय व्याळे मिठी । दिधलिया नुठी ताठी । ते तुझिये गुरुकृपादृष्टी । निर्विष होय ॥२॥

अर्थ : विषयरूपी सर्पाच्या मगरमिठीतून फक्त हे गुरु आपणच मुक्त करू शकता .

ओवि : म्हणोनि साधकां तूं माउली । पिके सारस्वत तुझियां पाउलीं । याकारणे मी साउली । न संडी तुझी॥८॥

अर्थ : हे सदगुरु माऊली तू साधकावर सतत कृपा दृष्टी ठेव , गुरुचे चरण ज्या शिष्याच्या हृदयात राहतील त्याचे कल्याण होईल ।

ओवि : आहो सदगुरुचिये कृपादृष्टी । तुझें कारुण्य जयाते आधिष्ठी । तो सकळ विद्यांचिये सृष्टी । धात्रा होय ॥९॥

अर्थ : जो सदगुरुंच्या आज्ञेप्रमाणे जो राहतो तो ब्रह्मतत्त्वच प्राप्त करतो.

संत ज्ञानेश्वर त्यांच्या गाथेत म्हणतात :

१०२.गुरु हा संत कुळीचा राजा । गुरु हा प्राणविसावा माझा । गुरुविण देव दुजा । पाहता नाहि त्रिलोकि॥१॥गुरु हा सुखाचा सागर । गुरु हा प्रेमाचा आगर । गुरु

हा धैर्याचा डोंगर । कदाकाळि डळमळीना ॥२॥ गुरु वैराग्याचे मुळ । गुरु हा परब्रह्म केवळ । गुरु सोडवि तातकाळ गाठ लिंगदेहा चि॥३॥
 गुरु साधकाशि साह्य । गुरु हा भक्तालागी माय । गुरु हा कामधेनु गाय । भक्ताघरीं दुभतसे॥४॥ गुरु घालि ज्ञानांजन । गुरु दाखवी निज धन । गुरु सौभाग्य देउन । साधु बोध नांदवीं ॥५॥ गुरु मुक्तीचे मंडन । गुरु दुष्टाचें दंडन । गुरु पापाचे खंडन । नानापरि वारितसे॥६॥ काया कशी गुरु उपदेशी । तारक मंत्र दिला आम्हाशीं । बाप रखुमादेविवराशीं । ध्यान मानसी लागले॥७॥

संत कबीर गुरु तत्वाविषयी म्हणतात :

गुरु बिन कौन बटावे बाट । बडा बिकट यम घाट ॥
 दाता गुरुबिन कोन नही । गुरुजि आसरा तेरा स्वामि आसरा तेरा ॥

संत नामदेव महाराज गुरु तत्वा विषयक म्हणतात :

२०४७. गुरुच्या वचने होइल पै ज्ञान । न कळे प्रेमखूण विठोबाची ॥१॥
 वेदि हे विचारा पुराणातें पुसा । विठोबाचा कैसा प्रेमभावा ॥२॥
 साधकास सिद्धी होइल पै प्राप्ति । नकळे निरुति प्रेमखूण ॥३॥
 नामाम्हाणे सोडा जाणिवेचा सीण । संताची हे खूण जाणे संत ॥४॥

संत तुलसीदास म्हणतात :

बंदऊं गुरु पद कंज कृपा सिन्धु नररुप हरि ॥
 महामोह तम पुंज जासु बचन रबि कर निकर ॥५॥ (रामचरित मानस)
 अर्थ : गुरु महाराजांच्या चरणकमलांना मी वंदन करतो , जो कृपेचे सागर आणि नररुपात श्रीहरिच आहेत आणि त्यांचे वचन मी ग्रहण करतो ।

बंदऊं गुरु पद पदुम पराग । सुरुचि सरस अनुराग ॥
 अमिअ मुरिमय चुरन चारु । समन सकल भव रुज परिवरु ॥
 गुरुमहाराजांचे चरण हे संपूर्ण भवरोगाचा प्रभाव नाश करणारे आहेत.

गुरुगीते मध्ये गुरुस्तोत्र सांगते :

"गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णू गुरुर्देवो महेश्वराः ।

गुरुर्साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्री गुरुवे नमः ॥१॥

(म्हणजेच गुरु हेच ब्रह्मा-विष्णू-महेश आहेत प्रत्यक्ष ब्रह्मस्वरूप आहेत म्हणूनच या गुरुतत्वाला आमचे नमन असो.)

अखंडमंडलाकारं व्याप्तं येन चराचरम् ।

तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥२॥

अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया ।

चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥३॥

स्थावरं जडगमं व्याप्तं येन कृत्स्नं चराचरम् ।

तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥४॥

चिद्रूपेण परिव्याप्तं त्रैलोक्यम् सचराचरम् ।

तत्पदं दर्शितम् येन तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥५॥

सर्वश्रुतिशिरोरत्नसमुद्भासितमूर्तये ।

वेदान्ताम्बुजसूर्याय तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥६॥

चैतन्यं शाश्वतं शांतं व्योमातितं निरंजनम् ।

बिंदुनादकलातीतं तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥७॥

ज्ञानशक्तिसमारुढस्तत्त्वमालाविभूषितः ।

भुक्तिमुक्तिप्रदाता च तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥८॥

अनेक जन्मसम्प्राप्तकर्मेन्धनविदाहिने ।

आत्मज्ञानाग्निदानेन तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥९॥

शोषणं भवसिन्धोश्च प्रापणंसारसम्पदः ।

यस्य पादोदकं सम्यक् तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥१०॥

न गुरोरधिकं तत्त्वं न गुरोरधिकं तपः ।

तत्त्वज्ञानात्परं नास्ति तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥११॥

मन्नाथः श्रीजगन्नाथो मदगुरुः जगतगुरुः ।

मदात्मा सर्व भुतात्मा तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥१२॥

गुरुरादिरानादिश्च (श+च) गुरुः परमदैवतम् ।
गुरोपरतरं नास्ति तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥१३॥

ब्रह्मानंदं परमसुखदम् केवलं ज्ञानमूर्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ।
एकं नित्यं विमलचलं सर्वधिसाक्षिभूतं
भावतीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥१४॥

– जे ब्रह्मानंदस्वरूप आहेत , जे परमसुखदायी असून ज्ञानमूर्ती आहेत
जे द्वन्द्वातीत आणि गगनाप्रमाणे(उत्तुंग) आहेत आणि तत्त्वरूपि आहेत
जे एकमेवाद्वितीय आणि नित्य(अनादी) आहेत , विमलस्वरूप आणि
सर्वसाक्षिभूत आहेत,जे भावातीत आणि त्रिगुणरहित आहेत अश्या ब्रह्मस्वरूपी
माझ्या गुरुंना मी नमन करतो.

या स्तोत्रात गुरुतत्त्वाविषयी वास्तव दर्शन दिलेले आहे .प्राचीन काळापासून
गुरुशिष्य परंपरा आस्तित्वात आहे आणि गुरुशिवाय मुक्ती नाही असे शास्त्रवचन
आहे.वरील उद्धृत गुरुस्तोत्रात याविषयी संपूर्ण माहिती भगवान सदाशिवांनी
(महादेवांनी) तत्त्वतः दिलेली आहे.गुरु या तत्त्वाविषयक यावर भाष्य करणे हा
लहान तोंडी मोठा घास होईल.

सर्व जगताचे भले करो असे त्या तत्त्वरूपि गुरुचरणी प्रार्थना.

सर्वे सुखिनः सन्तु ,
सर्वे भवतु निरामया ,
सर्वे भद्राणि पश्यंतु

प्राचीन भारतीय विज्ञानाचा मागोवा

--श्री. दत्ता नाईकवडे--

पाश्चिमात्य देशांमध्ये भारताबद्दल अतिशय गैरसमज होते आणि आहेत.पाश्चिमात्य लोकांचा भारताशी खरा परिचय झाला तो वास्को-द-गामा केरळमध्ये पोहोचला त्यानंतर.वास्तविक भारताचा व्यापार सिल्क रुट अर्थात खुष्कीच्या मार्गाने तसेच अगदी सिंधू सागरातूनही(अरबी समुद्रातून) चौल,रेवदंडा इत्यादी बंदरातून पूर्वापार होत आला आहे. किंबहुना त्याच "सोन्याच्या नगरी"च्या शोधात असंख्य युरोपियन बाहेर पडले होते.पण त्यांच्या दृष्टीने भारत ही एक आदीम संस्कृती आहे, ही संकल्पना कमालीची दृढ होती.भारत हा देश मांत्रिक आणि गारुड्यांचा देश आहे , इथे आज एकविसाव्या शतकातही रस्त्यांवरून नाग,साप,हत्ती,वाघ असे प्राणी फिरतात.उघडे वाघडे राहणारे इथले स्त्रीपुरुष हत्तीचे किंवा सिंहाचे डोके असलेल्या कुठल्या कुठल्या आदीम देवतांची पूजा करतात आणि हे "नेटीव्ज" प्रगत युरोपियनांहून कित्येक शतके मागास आहेत वगैरे वगैरे.परंतु ब्रिटीशांचा, फ्रेंचांचा,पोर्तुगीजांचा आणि जर्मनांचा आपल्या भारतीय संस्कृतीशी जसजसा परिचय होऊ लागला तसतसे त्यांचे डोळे दिपून गेले.आमचे पूर्वज जेव्हा खगोलशास्त्र,गणित तत्वज्ञानाची चर्चा करित होते तेव्हा स्वतःला प्रगत समजणा-या युरोपियनांचे पूर्वज मात्र अद्यापही झाडांवर झोके घेत होते, या न्यूनगंडाने त्यांना पछाडले.आणि मग सुरु झाले "मॅक्सम्युलर" आदी संशोधकांचे थोर संशोधन की ह्या भारतीय संस्कृतीचा उगम मूळच्या युरोपमधीलच आहे.ही संस्कृती भूमध्यसमुद्राच्या भोवती उगम पावलेलीच असून टोळ्यांच्या स्थलांतरामुळे ती इथल्या लोकांना माहित झाली वगैरे वगैरे. आणि गो-या कातडीला "होयबा" करणा-या आपल्या इथल्या तथाकथित बुद्धीवाद्यांनीही त्यांच्यापुढे मुंडी हलवली.

परंतु प्रत्यक्षात ही परिस्थिती आहे का ? होती का ? याचा शोध घेण्याचा प्रयत्न आम्ही काही तंत्रज्ञ युवकांनी केला आणि बरीच धक्कादायक सत्ये आणि भारतीय संशोधकांनी करून ठेवलेले संशोधनाचे दालनच आमच्यासाठी मोकळे झाले.हे प्राचीन भारतीय विज्ञानाचे दालन आपल्या अन्य मित्र-मैत्रिणींसाठीही खुले व्हावे

ह्या उद्देशाने आम्ही एक गट स्थापन करून त्याद्वारे चर्चासत्रे, उपलब्ध चित्रफिती याद्वारे समाजप्रबोधन करण्याचा कार्यक्रम जाहीर केला. अपेक्षेप्रमाणेच "भारतात असे कोणते विज्ञान होते पूर्वी ?" ,
 "जे काही आहे ते पोथ्या-पुराणातील दंतकथाच आहेत !" अश्या अविर्भावात बहुसंख्य जण आले होते. परंतु जसजशी माहिती, पुरावे , वेदांमधील दाखले, संस्कृत ऋचा , काही ध्वनी-चित्रफिती असा कार्यक्रम पुढे सरकत गेला तसतशी सर्वांच्या चेह-यावरील टवाळी-कुचाळकीची जागा अविश्वासाने, औत्सुक्याने आणि हळूहळू आश्चर्याने घेतली. भारतीय शास्त्रज्ञ म्हणजे अब्दुल कलाम , फ़ार तर जयंत नारळीकर आणि फ़ारच झाले तर आर्यभट्ट इथपर्यंत असणा-या नजरेच्या कक्षा हळूहळू रुंदावत गेल्या.

अणूची संकल्पना प्रथम मांडणारे कणाद किंवा प्राचीन शल्यचिकित्सेचे शास्त्र उलगडून दाखवणारे सुश्रूत, आयुर्वेदाचार्य चरक इतकेच काय पण सुमेरीयन, बॅबिलोनियन संस्कृतीत आकडे मोजता येत होते पण जे आस्तित्वातच नाही त्याला "शून्य" म्हणायचे, ही शून्याची संकल्पना भारतीय गणितज्ञांनी जगाला दिलेली सर्वात मोठी देणगी आहे, हे कित्येकांना माहीतही नव्हते.

गणितातील कित्येक संकल्पना बीजगणित-भूमितीतील प्रमेये भारतीय लोक शतकानुशतके वापरत आहेत. आज ज्याला पायथागोरसचे प्रमेय म्हणतात त्याला भारतीय लोक शतकानुशतके "शूलब सूत्र " या नावाने ओळखतात. पण वेद जाळलेच पाहिजेत या वृत्तीमुळे हे सूत्र दिलेल्या बोधायन ऋषींपेक्षा पायथागोरस उजवा ठरला, पुढे आला. भास्कराचार्यासारखे थोर गणिती आणि त्यांची सुपुत्री लिलावती हे सिद्ध करतात की पूर्वापार स्त्रियाही शिक्षणात अग्रेसर होत्या.

भारद्वाज ऋषींनी वर्णिलेल्या बृहत्विमानम् या शास्त्रामुळे दंतकथा वाटणारे पुष्पक विमानही प्राचीन भारतात आस्तित्वात होते हे ही सर्वांच्या मनाला स्पर्शून गेले. किंबहुना १९ व्या शतकात याच शास्त्राच्या आधारे मुंबईला ब्रिटीश गव्हर्नराच्या उपस्थितीत विमान उडवून दाखवणारे श्री. शिवराम बापूजी तळपदे यांच्या नावावर आधुनिक जगातील विमानाचा शोध न लागता राईट बंधूंच्या

नावावर कसा लागला ? याची शंका सर्वांच्या मनात उपस्थित झाल्या वाचून राहिली नाही.

भारतीय धातूशास्त्र, खगोलशास्त्र, अणुविज्ञान शल्यचिकीत्सा इतकेच काय पण साईन, कॉस, टॅन हे पाश्चिमात्य विज्ञान नसून भारतीय त्रिकोणमिती आहे तसेच दिल्लीच्या कुतुबमिनार जवळील पोलादाचा (आज १००० वर्षांनंतर ही) न गंजणारा स्तंभ भारतीय धातू शास्त्राची महती सांगणारा आहे ह्या आत्मविश्वासाने प्रत्येक जण कार्यक्रम संपेपर्यंत भारावून गेला.

नव्या स्वप्नांना शक्ती देणारा, मार्गदर्शन करणारा हा आमचा प्राचीन वारसा आम्हाला नक्कीच आत्मविश्वास देईल. जणू काही गुप्तधन सापडावे तसा हा उज्वल वारसा, ज्याचा आम्हाला विसर पडला होता, आम्ही स्वतःला युरोपियनांहून अडाणी, दीन समजून न्यूनगंडाने पछाडलेलो होतो ते आपण सर्वजण पूर्वापार भारतीय तंत्रज्ञानाच्या भक्कम आधारावर उभे आहोत या कल्पनेने मनातल्या मनात उत्फुल्लित झालो होतो.

आजच्या शिक्षणपद्धतीत खूपच बदल अत्यावश्यक आहेत. विशेषतः शिक्षणाने आत्मविश्वास जागृत व्हावयास हवा पण तेजोहीन डिग्र्यांची भेंडोळी हातात घेऊन नोकरीसाठी वणवण फिरणारे तरुण पाहीले की आपला गौरवशाली वारसा विसरल्याचा परिणाम प्रकर्षाने जाणवत राहतो. पाठ्यपुस्तकांतून दिसणारी केवळ विदेशी शास्त्रज्ञांची नावे पाहून "आपण कधी उच्च उदात्त कल्पना केल्याच नाहीत की काय" अश्या न्यूनगंडाने, भयगंडाने विद्यार्थी नाउमेद होत राहतो. आणि नव्या नव्या कल्पना स्फुरण्यापेक्षा पाश्चात्यांच्या कल्पनांची घोकंपट्टी करण्यात इतिकर्तव्यता मानत राहतो. पण त्याही पेक्षा महान ऋषी मुनींचे रक्त आपल्या धमन्यांतूनही वाहते आहे याची जाणीव सर्वांना व्हावी आणि भारताच्या गौरवशाली विज्ञानपरंपरेचे ज्ञान इतरांनाही व्हावे ह्या कल्पनेतून आम्ही हा प्रवास आरंभलेला आहे. आपण सर्वजण या प्रवासात सहभागी व्हाल हा विश्वास मला वाटतो आहे.

गुरुपौर्णिमेनिमित्त ह्या भारतभू मधील सर्व गुरुतुल्य ऋषिमुनींना आदरपूर्वक वंदन

THE TRUTH ABOUT MAYA

--contributed by Shree.Ajay Kulkarni--

Sri Ramakrishna was seated with his devotees in the drawing-room of Prankrishna Mukherji's house in Calcutta. A number of neighbors and other friends of Prankrishna had been invited to meet **Sri Ramakrishna**. They were all eager to hear his words.

Master: "God and his glory. This universe is his glory. People see his glory and forget everything. They do not seek god, whose glory is this world. All seek to enjoy 'woman and gold' (*kaminikanchan*). But there is too much misery and worry in that. This world is like the whirlpool of the *Visalakshi* (a stream near Sri Ramakrishna's birth place). Once a boat gets into it there is no hope of its rescue. Again, the world is like a thorny bush: you have hardly freed yourself from one set of thorns before you found yourself entangled in another. Once you enter a labyrinth you find it difficult to get out. Living in the world, a man becomes seared, as it were."

A devotee: "Then what is the way, sir?"

Master: "Prayer and the company of holy men. You cannot get rid of an ailment without the help of a physician. But it is not enough to be in the company of religious people only for a day. You should constantly seek it, for the disease has become chronic. Again, you can't understand the pulse rightly unless you live with a physician. Moving with him constantly, you learn to distinguish between the pulse of phlegm and the pulse of bile."

Devotee: "What is the good of holy men?"

Master: "It begets yearning for god. It begets love of god. Nothing whatsoever is achieved in spiritual life without yearning. By constantly living in the company of holy men, the soul becomes restless for god. This yearning is like the state of mind of a man who has someone ill in the family. His mind is in a state of perpetual restlessness, thinking how the sick person may be cured. Or again, one should feel a yearning for god like the yearning of a man who has lost his job and is wandering from one office to another in search of work. If he is rejected at a certain place that has no vacancy, he goes there again the next day and inquires: 'Is there any vacancy today?'

"There is another way: earnestly praying to god. God is our very own. We should say to Him: 'Oh god, what is Thy nature? Reveal Thyself to me. Thou must show Thyself to me; for why else hast Thou created me?' Some Sikh devotee once said to me: 'God is full of compassion.' I said: 'Why should we call Him compassionate? He is our creator. What is there to be wondered at if he is kind to us? Parents bring up their children. Do you call that an act of kindness? They must act that way.' Therefore, we should force our demands on god. He is our father and mother, isn't he? If the son demands his patrimony and gives up food and drink in order to

enforce his demand, then the parent hands his share over to him three years before the legal time. Or when the child demands some piece from his mother, and says over and over again: 'Mother, give me a couple of pieces I beg you on my knees!'- then the mother, seeing his earnestness, and unable to bear it any more, tosses the money at him.

"There is another benefit from holy company. It helps one cultivate discrimination between the real and the unreal. God alone is real, that is to say, the eternal substance, and the world is unreal, that is to say, transitory. As soon as a man finds his mind wandering away to unreal, he should apply discrimination. The moment an elephant stretches out its trunk to eat a plantain-tree in a neighbor's garden, it gets a good blow from the iron goad of the driver."

A neighbor: "Why does a man have sinful tendencies?"

Master: "In god's creation there are all sorts of things. It is he who gives us good tendencies, and it is he who gives us evil tendencies."

Neighbor: "In that case, we aren't responsible for any of our sins, are we?"

Master: "Sin begets its own result. That is god's law. Won't you burn your tongue if you chew a chili? One may not realize this in youth. I have looked into the hearth in the kitchen of the *Kali* temple when logs are being burnt. At first the wet wood burns rather well. It doesn't seem then that it contains much moisture. But when the wood is sufficiently burnt, all the moisture runs back to one end. At last water squirts from the fuel and puts out the fire. So one should be careful about anger, passion and greed. Take, for instance, the case of *Hanuman*. In a fit of anger he burnt Lanka. At last he remembered that Sita was living in the ashoka grove. Then he began to tremble lest the fire should injure her."

Neighbor: "Why has god created wicked people?"

Master: "That is his will, his play. In his *maya* (cosmic play) there exists *avidya* (ignorance) as well as *vidya* (knowledge). Darkness is needed too. It reveals all the more the glory of light. There is no doubt that anger, lust and greed are evils. Why, then, has God created them? In order to create saints. A man becomes a saint by conquering the senses. Is there anything impossible for a man who has subdued his passions? He can even realize God, through His grace. Again, see how His whole play of creation is perpetuated through lust.

"Wicked people are needed too. At one time the tenants of an estate became unruly. The landlord had to send Golak Choudhary, who was a ruffian. He was such a harsh administrator that the tenants trembled at the mention of his name. "There is a need for everything. Once Sita said to her husband: 'Rama, it would be grand if every house in Ayodhya were a mansion! I find many houses old and dilapidated.' 'But, my dear', said Rama, 'if all the houses were beautiful, what would the masons do?' God has created all kinds of things. He has created good trees, poisonous plants and weeds as well. Among the animals there are good, bad, and all kinds of creatures."

Neighbor: "Sir, is it ever possible to realize god while leading the life of a

householder?"

Master: "Certainly. But one should weep for God. When the impurities of the mind are thus washed away, one realizes God. The mind is like a needle covered with mud, and God is like a magnet. The needle cannot be united with the magnet unless it is free from mud. Tears wash away the mud, which is nothing but lust, anger, greed and other evil tendencies, and the inclination to worldly enjoyments as well. As soon as the mud is washed away, the magnet attracts the needle, that is to say, man realizes god. Only the pure in heart see god. A fever patient has an excess of the watery element in his system. What can quinine do for him unless that is removed? Why shouldn't one realize god while living in the world? But, as I said, one must live in holy company, pray to god, weeping for His grace, and now and then go into solitude. Unless the plants on a footpath are protected at first by fences, they are destroyed by cattle."

Neighbor: "Then householders, too, will have the vision of God, won't they?"

Master: "Everybody will surely be liberated. But one should follow the instructions of the guru; if one follows a devious path, one will suffer in trying to retrace one's steps. It takes a long time to achieve liberation. A man may fail to obtain it in a life. Sages like Janaka performed worldly duties. They performed them, bearing god in their minds, as a dancing-girl dances, keeping jars or trays on her head. Haven't you seen how women walk, talking and laughing while carrying water-pitchers on their heads?"

Neighbor: "**You referred to the instructions of the *guru*. How shall we find him?**"

Master: "**Anyone and everyone cannot be a *guru*.** A huge timber floats on the water and can carry many animals as well. But a piece of worthless wood sinks if a single man sits on it and drowns him. In every age god incarnates Himself as the guru, to teach humanity. What is knowledge? And what is the nature of this ego? 'God alone is the Doer, and none else' that is knowledge. I am not the doer; I am a mere instrument in his hand. Therefore I say: 'O Mother, thou art the operator and I am the machine. Thou art the Indweller and I am the house. Thou art the driver and I am the carriage. I move only as thou movest me. I do only as thou makest me do. I speak only as thou makest me speak. Not I, but thou.'"

(Excerpted from the Gospel of **Sri Ramakrishna** Vol. I)

'Good Morning' or 'Namaskar'

--By Chanchal Malaviya

Feelings are often reflected through expressions. However, certain codes of conducts are developed to ensure that positive expressions are practiced. Such codes of conducts further creates positive environment that seeds positive feelings in people. It is well accepted that expressions speak the language of mind and heart. And it is also accepted that codes of conducts develops culture that controls the feelings of people. Thus, where expressions are forward engineering rooted in feelings, codes of conducts are reverse engineering to seed feelings.

We have codes of conducts in families, societies, and at work. We have codes of conducts that change with region and nation. Thus, if you go to Japan, the conduct of people is far different than those living in America. Sometimes, there is even clash between these conducts. Yet, we should not say one is wrong or another is right. Because, the codes are developed taking care of the living habits of people in that region and nation, it stands right at that place. Living habits of people are primarily governed by the geographical conditions of that region. For example, people living in region that is rich in vegetation develops different habits than those living in desert. The change in conducts is desired only when there is a change in geography, because a particular living habit has been established through '*Parampara*' which is time-tested and with no or minimum errors.

Codes of Conducts are direct reflection of the '*Parampara*' or culture of any region. For example, western country has a culture of wishing 'Good Morning' when they meet early morning. Gesture of hands is not required in this. Hence, the wish has its expressions only through words. Thus, we can analyze only words here, which, directly reflects that they give importance to time and they are uncertain about how time will change as the relevance to time is temporary in nature. Since, the focus is not on person, no gesture is required. 'Good Morning' is correct in west because culture of west is focused to Individualism. And it is reflected through mere wish.

On the contrary, we in Bharat say, 'Namaskar' with folded hands and often bending the head slightly. The expression contains two parts gesture of hand and head and the word 'Namaskar'. Folding of hand conveys that my respect recognizes you as a potentially divine person. Bending of head conveys that I am not misguiding you and I am free from ego. Further, this is confirmed by the word 'Namaskar' which means a combination of both the gestures. Hence, action and words meet. The culture in India is more oriented towards family and society, which is reflected through the codes of conducts.

Western way of wishing is not certain about good or bad nature of future time. Such conducts are not complete in nature, they cannot be perfect. With time wish changes. This is the reason, why relations in west are not so strong. Relations of west are not futuristic. They are more professional, more material. On the contrary, wish in our nation is free from such concept. 'Namaskar' is free from the concept of good and bad. It is complete and not time bound. It is not temporary in nature. And overall, it contains the highest respect for the person whom you are wishing. This develops long-lasting relation with the person whom you wish. He also drops out of his arrogance, if that exists in him, and comes forward to greet you with equal or more respect, but not less. And this is more correct for Bharat. As, in our country, the

variance among people and region is too much. So, integrity is desired, which is hugely supported by the culture. A rejection of our own basic habits that has kept us together for thousands of years is indirectly a rejection of our own integrity.

The direct evidence of this cultural gap can be easily realized at our work place. Most of the private sectors belonging to western countries have the conduct of saying 'Good Morning'. How many such companies do you know are rich in social behavior? Let us not be hypocrite here to realize that we lack social relation in these companies. The integrity between Boss and employees, employees and employees are more formal. And where the integrity is deep, it does not contain the 'Good Morning' formality.

Words are considered as '*Karma*' in Science, as it does not go waste and has capacity to produce direct and indirect results. Words may be in form of sound or on visuals. But they have the power to guide or misguide actions. Hence, we must be careful in selecting common practices which is guided by words. In fact, we must be careful in picking up words themselves. That which is complete and perfect is powerful and harmless. That which is imperfect is not free from faults. It is up to us to opt, what we want for us and for our society. 'Namaskar' or 'Good Morning'.

दिनविशेष

हिंदू धार्मिक :

१) संत निवृत्तीनाथ पुण्यतिथी	२० जून.
२) देवशयनी आषाढी एकादशी, पंढरपुर यात्रा	३ जुलै
३) श्री साईबाबा उत्सव	६ जुलै
४) श्री गुरु पौर्णिमा , व्यास पूजा	७ जुलै

भारतीय लोकशाही / युग पुरुष :

१) राजमाता जिजाऊमाता पुण्यतिथी	१७ जून.
२) गोपाळ गणेश आगरकर पुण्यतिथी	१७ जून.
३) महाकवी कालिदास दिन	२३ जून
४) छत्रपति शाहू महाराज जयंती	२६ जून

वाचकांसाठी सूचना :

- १) To subscribe to this Free-of-Cost e-Magazine send an e-mail to **subscribe.matrubhoo@gmail.com**
- २) To send articles for publishing and feedback e-mail to **matrubhoo@gmail.com**

Special Thanks : Shri.Harshal Patil

<http://www.hindujanjagruti.org>

संपादक : विक्रमादित्य

मुखपृष्ठ व मांडणी : आशुतोष पाटणकर

विशेष सहकार्य : ओंकार कुलकर्णी, सूरज महाजन

संकल्पना : आदित्य भोसले, मातृभूमी सेवा चॅरिटेबल ट्रस्ट

अंकात प्रसिद्ध लेखांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

<http://matrubhoomi.bravehost.com>

मातृभूमी